

Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden selvitys
2011

Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus
Sulka II -hanke

Nurmijärven kunta ja Suomen Latu

6.9.2011

NURMIJÄRVI

SISÄLLYS

1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	3
2 MIKSI EDISTÄÄ ULKOILUOLOSUHTEITA?.....	5
2.1 Ulkoilun ja liikunnan hyvinvointivaikutukset.....	5
2.2 Liikunnallista elämäntapaa edistävä elinympäristö.....	6
2.3 Lainsäädäntö ulkoiluolosuhteiden edistämisen taustalla.....	7
2.4 Yhteistyö ulkoiluolosuhteiden kehittämisen edellytyksenä.....	8
3 ULKOILUTOTTUMUKSET.....	9
3.1 Asukaskyselyn vastaajien taustatiedot.....	9
3.2 Ulkoilu- ja liikunta-aktiivisuus.....	10
3.3 Suosituimmat ulkoilulajit.....	10
3.4 Ulkoilupaikkojen käyttö.....	11
3.5 Ulkoilupaikan valinnan tekijät.....	11
3.6 Ulkoilupaikkojen saavutettavuus.....	11
4 NURMIJÄRVEN ULKOILUPAIKKAVERKOSTO.....	13
4.1 Ulkoilupaikkojen kokonaisarvosanat.....	13
4.2 Ulkoilureittiverkosto.....	13
4.2.1 Jalankulkuväylät ja pyörätiet.....	14
4.2.2 Nurmijärven ulkoilu- ja virkistysreitit.....	15
4.2.3 Muut ulkoilureitit.....	18
4.3 Erilaiset puistot, ulkoilu- ja virkistysalueet ja suojelukohteet.....	19
4.4 Ulkoilu vesistöjen läheisyydessä.....	20
4.5 Ulkokentät ja muut ulkoliikuntapaikat.....	21
4.6 Ulkoilupalvelut: viitoitukset, taukopaikat, karttamateriaalit ja viestintä.....	22
5 ULKOILUOLOSUHTEIDEN MUUTOS NURMIJÄRVELLÄ.....	24
6 SELVITYKSEN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	26
LÄHTEET.....	29
LIITTEET.....	32
Liite 1. Ulkoilupaikkojen käyttö selvityksen asukaskyselyn mukaan.....	32
Liite 2. Nurmijärven ulkoilupaikat 2011.....	33
Liite 3. Kevyen liikenteen hankkeet.....	41
Liite 4. Ulkoilureittihankkeet.....	43
Liite 5. Sulka I -hankkeen raportti 20.10.1998.....	45

1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tämän selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa uuden Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden nykytilasta, viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista muutoksista sekä tulevaisuuden ennusteista Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden kehittämistyön taustalle.

Suomen Latu aloitti syyskuussa 2009 valtakunnallisen Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hankkeen, jossa tavoitteena on selvittää 15 suomalaisessa kunnassa ulkoilu- ja virkistymahdollisuuksien nykytila ja tulevaisuuden tarpeet. Vuosina 2009–2011 toteutettava hanke toimii myös 10 -vuotisseurantaselvityksenä vuosina 1998–2000 toteutetulle Sulka I -hankkeelle, jossa selvitettiin yli 400 kunnan ulkoilumahdollisuudet. Nykytilan analyysin lisäksi kerätään kunnissa tietoa viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista muutoksista ja kuntien hyvistä käytännöistä liittyen ulkoilu- ja virkistymahdollisuuksien kehittämiseen. Hanketta rahoittavat Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen Latu.

Nurmijärven selvitys on osa Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hanketta. Tammikuussa 2011 työskentelynsä aloitti Nurmijärven ulkoilutyöryhmä, jonka jäseninä ovat toimineet Nurmijärven kunnan liikuntapäällikkö Antero Lempiö, kaavoitusinsinööri Anita Pihala, liikuntapaikkamestari Hannu Kokkonen, viestintäpäällikkö Hilikka Gehör, terveystarkastaja Hannu Malinen, kunnallistekniikan päällikkö Jarmo Mattila, suunnitteluinsinööri Juha Oksanen, paikkatietoinsinööri Asko Harinen, kunnanpuutarhuri Tapio Peltonen ja Nurmijärven Latu ry:n puheenjohtaja Keijo West. Suomen Ladusta työryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet Sulka II -hankkeen projektikoordinaattori Eveliina Nygren ja asiantuntija Anne Rautiainen. Selvityksen kirjoittamisesta on vastannut Suomen Ladun Sulka II -hankkeen projektikoordinaattori Eveliina Nygren.

Nurmijärven kunnan osalta selvitys on edennyt siten, että aluksi ulkoilutyöryhmälle tehtiin asiantuntijakysely, jonka avulla kartoitettiin kunnan lähtötilanne ulkoilumahdollisuuksien näkökulmasta. Ulkoilutyöryhmän ensimmäisessä kokouksessa keskustelun ja asiantuntijakyselyn vastausten tarkastelun avulla haettiin yhtenäistä linjaa Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden nykytilasta, tapahtuneista muutoksista ja tulevaisuuden kehittämistarpeista.

Tämän jälkeen selvitettiin asukkaiden näkemyksiä. Sähköisen asukaskyselyn avulla kartoitettiin sekä kunnan ulkoiluolosuhteiden kysyntää, että kehittämistarpeita. Asukaskysely oli avoimena Nurmijärven kunnan verkkosivuilla 1.3.–31.3.2011 välisen ajan. Kyselyyn vastasi yhteensä 552 asukasta, mikä on noin 1,4 prosenttia Nurmijärven asukkaista. Asukaskysely oli suunnattu kaikille yli 12 -vuotiaille nurmijärveläisille. Asukaskyselystä tiedotettiin kunnan verkkosivuilla sekä paikallisten lehdistötiedotteiden avulla. Lisäksi vastausten saamiseksi pyydettiin sähköpostitse paikallisia yhdistyksiä vastaamaan kyselyyn sekä tiedottamaan kyselystä jäsenistölleen. Asukaskyselyn yhteydessä myös arvottiin erilaisia ulkoiluun liittyviä tuotteita.

Asukaskyselyn päätyttyä järjestettiin 17.8.2011 kunnan ulkoilutyöryhmän toinen kokous, jossa työryhmä kävi läpi sekä asukaskyselyn tuloksia, että selvityksen alustavia johtopäätöksiä. Samassa kokouksessa työryhmä linjasi myös toimenpide-ehdotuksia Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden kehittämiseen liittyen.

Hankkeen puitteissa järjestettiin myös paikallisille asukkaille ja yhdistyksille avoin asukastilaisuus 17.8.2011. Tilaisuudessa asukkaille esiteltiin asukaskyselyn tuloksia sekä asukkaat pääsivät keskustelemaan kunnan viranhaltijoiden kanssa asukaskyselystä nousseista aihe-alueista.

Asukaspaneelin avulla haluttiin taata vaikutusmahdollisuus myös niille, jotka eivät pystyneet sähköiseen asukaskyselyyn vastaamaan. Asukaspaneeliin osallistui 10 asukasta. Asukaspaneelista koottu muistio on toimitettu kunnan viranhaltijoiden käyttöön.

Kokonaisuudessaan tämä selvitys on laadittu luonteeltaan ohjaustyökaluksi Nurmijärven ulkoilupaikkojen kehittämisessä. Edellä mainittua aineistoa on käytetty tämän selvityksen pohjana. Tulokset jäävät kunnan viranhaltijoiden käyttöön myös tulevaa kehittämistyötä silmälläpitäen. Lisäksi tausta-aineistona ovat toimineet kunnan materiaalit, kuten Nurmijärven kuntastrategia 2010–2020, Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma 2010, Nurmijärven liikenneturvallisuussuunnitelma 2010 sekä Nurmijärven maankäytön kehityskuva 2040.

Selvitys koostuu kuudesta luvusta, joista selvityksen luvussa kaksi on selvennetty selvityksen taustalla olevia ulkoiluolosuhteiden edistämisen perusteluja. Luvussa kolme käydään läpi selvityksen asukaskyselyn tuloksia ja luvussa neljä kuvataan Nurmijärven ulkoilupaikkaverkosto sekä nykytilan että selvityksen asukaskyselyn tulosten näkökulmasta. Luvussa viisi avataan Nurmijärven ulkoiluolosuhteissa viimeisen 10 vuoden aikana tapahtunutta muutosta. Luvusta kuusi löytyvät selvityksen toimenpide-ehdotukset.

Tämä selvitys täydentää kunnan aikaisempia selvityksiä varsinkin erilaisten ulkoilureittien ja ulkoilualueiden kehittämistarpeiden osalta. Kunnan toivotaankin hyödyntävän selvityksen tietoja osana päätöksentekoaan sekä levittävän selvityksen tietoja päätöksentekojärjestelmässään. Suomen Latu kiittää selvitystä työstänyttä työryhmää.

2 MIKSI EDISTÄÄ ULKOILUOLOSUHTEITA?

Kunnat painivat kiristyvän taloustilanteen kanssa ja tehtävä on pohtia, miten kuntalaisten hyvinvointi taataan myös vastaisuudessa. Ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien edistämiseen tehtävät panostukset ja olosuhteita ylläpitävät toimet ovat kustannustehokas tapa edistää kuntalaisten hyvinvointia, työikäisen väestön työkykyä, ennaltaehkäistä kunnan sairaanhoitokuluja kasvattavia elintapasairauksia ja ylläpitää kuntalaisten toimintakykyä. Tässä luvussa käydään läpi perusteluja ja tärkeitä näkökulmia liikunta- ja ulkoiluolosuhteiden kehittämiseksi.

2.1 Ulkoilun ja liikunnan hyvinvointivaikutukset

Asukkaille ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet ovat tärkeitä monesta syystä. Viheralueiden laatu ja määrä vaikuttavat asuinpaikan valintaan. Kunnan luonnonläheisyys on vetovoimatekijä. Ihmisen hyvinvoinnissa viheralueilla on merkittävä rooli. Viheralueet tarjoavat keinon stressin ehkäisemiseen tai siitä palautumiseen. Asukkaat arvostavat väljää ja vihreää kuntarakennetta, jossa on mahdollisuus kokea luonnonrauhaa oman asuinpaikan lähistöllä. Viheralueet edistävät myös sosiaalisia suhteita ja vastuuta ympäristöstä.

Ulkoilumahdollisuuksilla on myös suuri merkitys fyysiselle hyvinvoinnille. Viheralueet ja virkistysreitit tarjoavat puitteet arkiliikkumiselle. Viheralueita käytetään eniten kävelyyn ja lenkkeilyyn, luonnosta ja maisemista nauttimiseen sekä pyöräilyyn. Metsäntutkimuslaitoksen (2002) valtakunnallisen virkistyskäytön tutkimuksen mukaan yli kaksi kolmasosaa suomalaisista ulkoilee viikoittain. Nimenomaan asutusta lähellä sijaitsevat virkistysalueet houkuttelevat ihmisiä liikkumaan. Asunnon lähialueiden viheralueet ovat erityisen tärkeitä lasten ja nuorten sekä vanhusten liikkumiselle ja ulkoilulle. Viheralueilla on keskeinen merkitys luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta. Rakennetussa ympäristössä viheralueet toimivat merkkeinä elävästä luonnosta. Viheralueiden puustolla ja muulla kasvillisuudella on myös suuri merkitys suojavaikutuksen kannalta. Viheralueet parantavat ilmanlaatua sitoessaan pienhiukkasia, ja kasvillisuus vaimentaa tuulta. Viheralueet toimivat vesien imeytys- ja viivytyalueina pitäen yllä pohjavesiolosuhteita. Houkuttelevat ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet vaikuttavat tutkitusti myös kunnan imagoon, jonka avulla kunnat kilpailevat veronmaksajista.

Ulkoilulla, liikunnalla ja luonnossa oleskelulla on todettu olevan vaikutusta yksilön hyvinvointiin. Luontoympäristö tarjoaa esteettisiä ja emotionaalisia elämyksiä, hyvän olon ja elpymisen kokemuksia sekä antaa mahdollisuuden monipuoliseen liikuntaan. Luonto sinällään on myös tärkeä motivaatio liikuntaan. (Sievänen 2001.) Luonnossa oleskelu ja niin sanottu ”viheraltistus” on selvästi yhteydessä ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin: luontoympäristössä oleskelu vähentää ihmisen negatiivisia tunteita ja lisää myönteistä mielialaa. Lisäksi viheralueilla on merkitystä myös asukkaiden asumisviihtyvyyteen, joka on suoraan yhteydessä kunnan tai asuinalueen houkuttelevuuteen. (Tyrväinen et al. 2007.) Terveyttä edistävän liikunnan ja ulkoilun avulla pystytään myös ehkäisemään sairauksia ja ylläpitämään ikääntyvän väestön toimintakykyä. Esimerkiksi WHO:n mukaan 90 prosenttia tyypin 2 diabeteksestä olisi ehkäistävissä riittävällä fyysisellä aktiivisuudella ja terveellisellä ravinnolla. Liian vähäisen liikunnan onkin arvioitu aiheuttavan Suomessa 300 - 400 miljoonan euron vuosittaiset kulut sairauspoissaolojen ja sosiaali- ja terveystalouden muodossa (Fogelholm et al. 2007). Tutkimusten mukaan liikunnan avulla voidaan edistää myös yksilön sosiaalista hyvinvointia (UKK -instituutti).

2.2 Liikunnallista elämäntapaa edistävä elinympäristö

Toiset ulkoilevat liikkuaan ja toiset haluavat ulkoillaan oleskella luonnossa. Tarkasteltaessa liikkumistavan valintaan ja liikkumispäätökseen vaikuttavia tekijöitä, jakaantuvat tekijät yksilöllisiin piirteisiin ja yhteiskuntarakenteellisiin tekijöihin. Yksilöllisestä näkökulmasta päätöksentekoon vaikuttavat muun muassa erilaiset demografiset tekijät, kuten ikä ja sukupuoli sekä erilaiset elämäntyyli ja valinnat. Moni valitsee ulkoilun erilaisilla ulkoilupaikoilla. Suomen Ladun vuonna 2008 TNS -gallupilta tilaaman liikuntapaikkatutkimuksen mukaan suomalainen aikuisväestö toivoisi eniten kehitettävän juuri lähiulkoilureittejä ja -polkuja. Yhteiskuntarakenteen näkökulmasta liikkumispäätökseen vaikuttavat yhdyskunnassa olemassa olevat laatutekijät, kuten kulkuyhteydet, maankäytön monipuolisuus, kodin sijainti (saavutettavuus) ja katuverkoston kunto. Merkittäviä ovat myös arkiolosuhteisiin liittyvät tekijät, kuten potentiaalisen liikuntapaikan saavutettavuus, määränpäiden määrä, laatu ja yhdisteltävyys sekä liikkumistavan laatu, miellyttävyys ja kustannukset. (Kyttä & Kahila 2006.)

Saavutettavuus

Liikuntapaikkojen saavutettavuutta voidaan tarkastella maantieteellisestä, toiminnallisesta tai taloudellisesta näkökulmasta. Maantieteellisesti liikuntapaikan saavutettavuudessa tärkeitä ominaisuuksia ovat sen sijainti suhteessa väestöön, liikenneyhteydet, kotimatkan pituus sekä esimerkiksi reitin pituus. Jokaisella tulisi olla ulkoilupaikka enintään kilometrin päässä kotoa. Toiminnallisesta näkökulmasta tärkeitä ovat liikuntapaikan palvelutarjonta, esimerkiksi levähdyspaikkojen määrä reitin varrella tai esteettömyys. Taloudellisesta näkökulmasta tarkastellaan esimerkiksi mahdollisia pääsymaksuja. Saavutettavuutta tulisi tarkastella myös laajemmin. Yksi tärkeimmistä saavutettavuuden mittareista on, miten asukas kokee saavuttavansa liikuntapaikan? Lähiliikunnan merkitys on suuri ja kasvaa koko ajan väestön ikääntyessä.

Esteettömyys

Ulkoilupaikan esteettömyys on tärkeä tekijä sekä saavutettavuuden, että kaikille asukasryhmille soveltuvan elinympäristön luomisessa. Esteettömyys on tasa-arvoisen harrastamisen perusedellytys. Esteettömyyttä voidaan tarkastella fyysisestä, tiedonsaannin ja sosiaalisesta näkökulmasta. Esteettömällä ulkoilupaikalla asukas voi toimia yhdenvertaisesti riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksistaan, kuten fyysisistä liikuntaedellytyksistään, tiedonsaannillista rajoitteistaan tai sosiaalisista lähtökohdistaan.

Turvallisuuden kokemus

Turvallisuuden tunne on tärkeä tekijä ulkoilu- ja liikuntapäätöstä tehtäessä. Turvallisuus voi olla joko mitattavaa turvallisuutta, joka määritellään esimerkiksi onnettomuuksien määrällä, tai ihmisen omaa kokemusta turvallisuuden tunteesta. Kokemus turvallisuudesta riippuu esimerkiksi valaistuksen määrästä tai alueen viihtyvyydestä. Koettu turvattomuus on lisääntynyt. Suomalaisia tutkimuksia asukkaiden kokeman turvallisuuden määrittämisestä ja fyysisen ympäristön vaikutuksesta turvallisen elinympäristön syntymiseen on vähän. Elinympäristön vaarallisen kokemisen tiedetään kuitenkin rajoittavan arkiliikuntaa erityisesti naisilla. Pelot rajoittavat myös lasten liikkumista. (Liikunta ja elinympäristö 2011.)

Monipuolinen luontoympäristö

Monipuolinen luontoympäristö on tärkeä osa ulkoilua edistävää elinympäristöä. Viheralueet voidaan nähdä asukkaille tarjottavina palveluina. Virkistyksen kannalta on tärkeää, että viheralueita on riittävästi, ne sijaitsevat riittävän lähellä asutusta ja ne ovat turvallisten sekä sujuvien liikenneyhteyksien päässä. Viheralueiden riittävyyden kokemus on yksilöllinen ja siihen

vaikuttavat esim. viheralueiden yhtenäisyys tai pirstaleisuus. Lähes poikkeuksetta viheralueita pidetään asumisviihtyvyyden tärkeänä tekijänä. Tärkeimpiä laatutekijöitä viheralueisiin liittyen ovat kaunis maisema, rauha, hiljaisuus sekä metsäntuntu. (Pelkonen & Tyrväinen 2005.)

Lajitrendit

Elämäntyylien muutoksen ja erilaisten valintojen kautta syntyvät uudet lajit asettavat myös uusia vaatimuksia ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksille. Esimerkiksi rullalautailun, retkiluistelun ja lumikenkäilyn vaatimukseen on vastattu jo monessa kunnassa luomalla niille harrastamisolosuhteet. Kunnalla tulee olla tietoa kuntalaisten tarpeista, jotta niihin pystytään vastaamaan. Lajitrendien muutosten tarkastelu on tärkeää myös tutkittaessa liikuntapaikan elinkaarta. Monipuoliset mahdollisuudet takaavat, että liikuntapaikka mukautuu helposti myös uusien lajien vaatimuksiin.

Ilmastonmuutos ulkoiluolosuhteiden haastajana

Liikunta, urheilu ja ulkoilu vaikuttavat ympäristöön ja toisaalta ympäristöongelmat vaikuttavat liikunnan ja ulkoilun harrastamiseen. Ympäristöhaasteista yksi keskeisin on ilmastonmuutos, joka tulee vaikuttamaan myös ulkoilun olosuhteisiin ja ulkoilulajien valikoimaan tulevaisuudessa. Maapallon keskilämpötila on noussut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana selvästi. Uusimpien laskelmien mukaan lämpötila tulee nousemaan seuraavan sadan vuoden aikana vähintään kahdesta kuuteen astetta. Tämä vaikuttaa suoraan sekä perinteisten, että uusien lumilajien harrastamiseen.

2.3 Lainsäädäntö ulkoiluolosuhteiden edistämisen taustalla

Kuntalain (1995) mukaan kuntien keskeinen tehtävä on asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tämä tehtävä kuuluu kaikille hallinnonaloille. Kansanterveyslaki (2004) määrittää kunnille vastuun asukkaidensa terveyden edistämisestä. Ulkoilulaissa (1973) määritellään kunta ulkoilureiteistä vastaavaksi tahoksi ja liikuntalaki (1998) määrittää kuntien roolia liikuntapalveluiden tuotannossa, joiden piiriin myös ulkoiluolosuhteiden ja -palveluiden voidaan laskea kuuluvan. Lain mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa erityisryhmät huomioon ottaen.

Palveluiden tuotantoa määrittelevän lainsäädännön rinnalla merkittävässä osassa ulkoiluolosuhteita kehitettäessä on yhdyskuntasuunnittelun perustana oleva maankäyttö- ja rakennuslaki (1999). MRL:n mukaan kunnan on huolehdittava alueiden käytön suunnittelusta sekä hyvän ja kestävä kehitystä edistävän elinympäristön syntymisestä alueellaan. Ulkoilu- ja virkistysalueiden riittävää määrää ja saavutettavuutta pidetään sekä yleisesti, että tutkimusten mukaan hyvän elinympäristön yhtenä tunnuspiirteenä. Lain mukaan tavoitteena tulee olla alueiden käytön järjestäminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on lain mukaan edistää turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista, palvelujen saatavuutta sekä liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

Ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia käsitellään myös liikunnan näkökulmasta monissa periaatepäätöksissä. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2010 suosituksen liikunnan edistämiseksi kunnissa. Suositukset julkaistiin viiden ministeriön sekä Kuntaliiton ja

liikuntajärjestöjen yhteistyöllä. Suositusten tavoitteena on kannustaa kuntia tekemään liikunnasta kunnan keskeinen strateginen valinta. Suosituksessa annettujen muistilistojen avulla tuetaan eri hallintokuntien johtoa liikunnan edistämistyössä ja tarjotaan ideoita edellytysten luomiseksi erityisesti terveyttä edistävän liikunnan kannalta. Valtioneuvosto antoi liikunnan edistämisen linjoista periaatepäätöksen vuonna 2008. Periaatepäätöksessä valtioneuvosto sitoutuu edistämään liikunnallista elämäntapaa lisäämällä arkiliikkumisen mahdollisuuksia elämänkulun eri vaiheissa. Vuonna 2009 Opetusministeriö antoi toimenpidesuunnitelman periaatepäätöksen toteuttamiseksi. Toimenpidesuunnitelmassa suositellaan helposti saavutettavien liikkumisympäristöjen luomista ja hallinnonalojen yhteistyötä liikunnan aseman edistämiseksi esimerkiksi kaavoituksessa. Opetusministeriö esittää myös ehdotuksessaan kansalliseksi liikuntaohjelmaksi (2008) vision Suomesta yhteiskuntana, jossa kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus harrastaa liikuntaa. Valtion liikuntaneuvosto linjasi myös vuonna 2008 Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 asiakirjassaan liikuntaolosuhteiden tulevien vuosien arvopohjaa. Asiakirja nimeää liikuntaolosuhteiden keskeisiksi arvoiksi esteettömyyden, helpon saavutettavuuden, tasa-arvoisuuden ja turvallisuuden. Samalla liikkumisympäristöjä tulisi kehittää kestävä kehityksen periaatteet huomioiden. Asiakirjassa korostetaan myös liikuntaolosuhteiden kehittämistä hallinto- ja sektorirajat ylittävän yhteistyön voimin. Ulkoiluolosuhteiden kehittämisessä yhdistyvät kaikki nämä elementit.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen rinnalla kunta on vastuussa palveluidensa ja esimerkiksi ulkoilupaikkojensa turvallisuudesta. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (2004) koskee myös kuntia ja sen merkitys kasvaa koko ajan. Mikäli kunta ei riittävästi huolehdi tarjoamiensa palveluiden turvallisuudesta, se voi joutua vahingonkorvausvastuuseen kuluttajille aiheutuneista vahingoista. Palvelun tarjoajan tulee kartoittaa tarjoamansa palvelun riskit sekä pyrkiä ennalta ehkäisemään vaarasta mahdollisesti aiheutuvat onnettomuudet hyvällä tiedottamisella kohteista ja kohteiden viitoittamisella sekä ryhtyä heti tarvittaviin toimenpiteisiin havaitun vaaran poistamiseksi. Laissa asetettu palvelun tarjoajan huolellisuusvelvollisuus on tiukka. Palvelun tarjoaja ei voi vedota siihen, että palvelua koskevia määräyksiä ja ohjeita ei ole olemassa, vaan palvelun tarjoajan velvollisuutena on hankkia tarvittavat tiedot jollain muulla tavalla ja ryhtyä toimenpiteisiin vaaran takia. Tämä koskee myös kunnan ostopalveluja, kuten esimerkiksi kunnossapito- ja yhteistyösopimuksia yhdistysten kanssa.

2.4 Yhteistyö ulkoiluolosuhteiden kehittämisen edellytyksenä

Kunnissa ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksista vastaavat tahot vaihtelevat ja vastuu jakaantuu monelle taholle. Poikkihallinnollinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää ulkoiluolosuhteiden edistämisessä. Suunniteltaessa ja kehitettäessä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia korostuu kokonaisvaltaisen yhdyskuntasuunnittelun merkitys. Viheraluevaraukset tulisi huomioida jo yleiskaavatasolla, jotta ne kaavahierarkian myötä tulisivat esiin myös asemakaavoissa. Viheralueita tulisi varata kunnan yhdyskuntasuunnittelussa riittävästi ja samalla huomioida niiden saavutettavuus kunnan asuinalueiden näkökulmasta.

Moni kunta tekee yhteistyötä myös kolmannen sektorin kanssa ulkoiluolosuhteiden edistämisessä. Yhdistykset antavat kaavalausuntoja sekä rakentavat, kunnostavat ja ylläpitävät latuja, retkeily- ja ulkoilureittejä, luontopolkuja sekä levähdyspaikkoja. Kokonaisuudessaan selvää on, että kolmas sektori on merkittävä tuki kunnalle ulkoilupaikkojen ylläpidossa ja jonka roolia olosuhdetyössä on syytä vahvistaa kuntien voimavarojen kiristyessä.

3 ULKOILUTOTTUMUKSET

3.1 Asukaskyselyn vastaajien taustatiedot

Asukaskyselyn vastaajista yhteensä 65,4 prosenttia oli 15–64 -vuotiaita ja 13 prosenttia yli 64 -vuotiaita. Vanhin vastaaja asukaskyselyssä oli 75 -vuotias. Suhteutettuna Nurmijärven väestörakenteeseen korostuu vastauksissa työikäisen väestön mielipide. (Taulukko 1.) Vastaajien työikäisyydestä kertoo vastaajien pääasiallinen toiminta. Vastaajista noin 80 prosenttia on työelämässä joko yrittäjänä, toimihenkilönä tai työntekijänä. Myös eläkeikäiset ovat hyvin edustettuna. Eläkkeellä vastaajista oli noin 9,7 prosenttia siinä missä Nurmijärven väestössä eläkeikäisen väestön osuus oli 2010 lopussa noin 11,6 prosenttia. Opiskelijoita tai koululaisia vastaajista on 3,7 prosenttia. Asukaskyselyn vastaajien alaikärajaksi oli asetettu 12 -vuotta kyselyn pituuden vuoksi.

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma (N=552) suhteessa Nurmijärven väestöön 31.12.2010.

	Asukaskyselyn vastaajien ikäjakauma %	Nurmijärven väestö 2010 %
alle 15 -vuotiaat	0,4	23,6
15-64 -vuotiaat	90,7	65,4
65 -vuotiaat ja vanhemmat	8,9	13,0

Asukkailta kysyttiin taustatietona myös heidän asumistilannettaan. Vastaajista noin 60,4 prosenttia on lapsiperheitä. Kahden aikuisen lapsettomia talouksia oli noin 27,7 prosenttia vastaajista. Yhden aikuisen talouksia oli noin 8,4 prosenttia vastaajista. Molemmat sukupuolet olivat edustettuina asukaskyselyssä sekä suhteutettuna Nurmijärven väestöön: vastaajista 63,7 prosenttia oli naisia ja 36,7 prosenttia miehiä (Taulukko 2). Tyypillisesti naiset vastaavat aktiivisemmin erilaisiin kyselyihin.

Taulukko 2. Vastaajien sukupuoli (N=552) suhteessa Nurmijärven väestöön 31.12.2010.

	Vastaajien sukupuoli %	Nurmijärven väestö 2010 %
Nainen	63,7	50,2
Mies	36,3	49,8

Vastaajat jakautuvat asukasluokoihin suhteutettuna myös tasaisesti Nurmijärven asuinalueille (Taulukko 3).

Taulukko 3. Vastaajien asuinpaikka (N=551) suhteessa Nurmijärven väestöön 31.12.2010.

Kaupunginosa	Asukaskyselyn vastaajien määrä %	Nurmijärven asukkaiden jakauma %
Kirkonkylä	19,6	19,4
Klaukkala	39,6	39,8
Rajamäki	15,6	18,1
Röykkä	5,1	5,6
Muut	18,9	17,1

Tarkasteltaessa vastaajien yhdistysaktiivisuutta, voidaan sanoa kyselyyn vastanneen sekä itsenäisesti liikuntaseuran kuulumatta liikkuvia ja ulkoilevia sekä vastaajia, jotka kuuluvat

liikuntaseuraan, liikkuvat seuran vuoroilla tai liikkuvat seuran toiminnan ulkopuolella, mutta kuuluvat seuraan. Kokonaisuudessaan vastaajista liikuntaseuraan kuului 28,2 prosenttia vastaajista ja liikuntaseuraan kuulumattomia itsenäisesti ulkoilevia ja liikkuvia oli 71,8 prosenttia vastaajista.

3.2 Ulkoilu- ja liikunta-aktiivisuus

Sulka II -hankkeen yhteydessä toteutetussa sähköisessä, kaikille avoimessa asukaskyselyssä kartoitettiin nurmijärveläisten ulkoilutottumuksia. Ulkoilu määriteltiin kodin pihapiirin ulkopuolella vapaa-ajalla omin lihasvoimin tapahtuvaksi vähintään 15 minuuttia kestäväksi liikkumiseksi ja oleskeluksi. UKK -instituutin terveystieteiden tutkimusten mukaan ihmisen tulisi harrastaa perusliikuntaa yhteensä 3-4 tuntia viikossa jaettuna kaikille viikonpäiville.

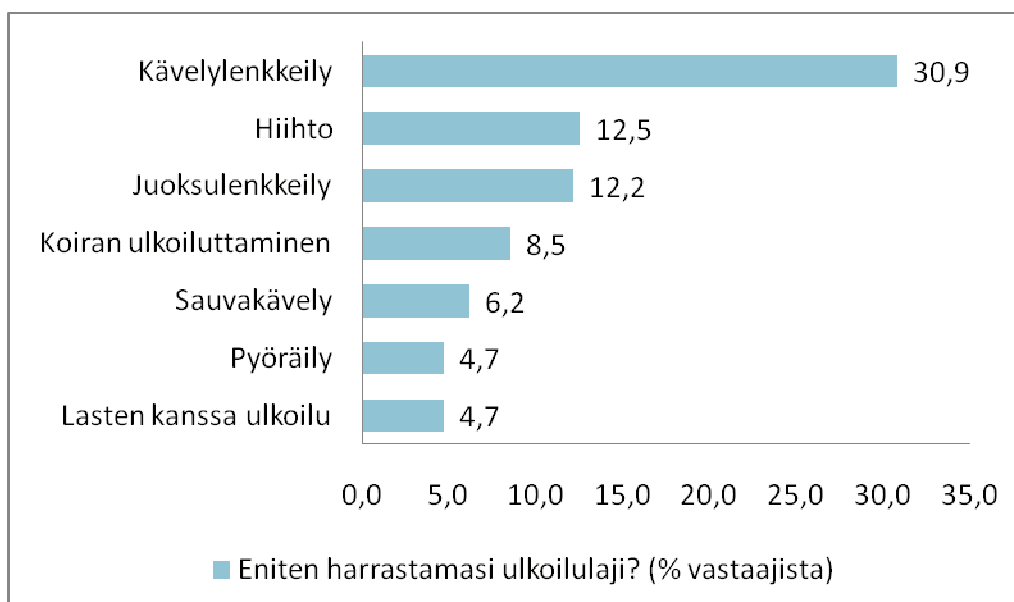
Asukaskyselyn vastaajat ulkoilevat ja liikkuvat verrattain paljon: 36 prosenttia vastaajista ulkoilee päivittäin ja 51 prosenttia useammin kuin kerran viikossa. Liikuntaa vastaajista harrastaa päivittäin 34 prosenttia ja useamman kerran viikossa 58 prosenttia. 13 prosenttia vastaajista sanoo ulkoilevansa kerran viikossa tai harvemmin. Liikuntaa sanoo harrastavansa kerran viikossa tai harvemmin hieman alle seitsemän prosenttia vastaajista. Nyt tehdyn asukaskyselyn vastaajissa painottuvat aktiiviset ulkoilijat ja liikkujat. Tämä on odotettu tulos: paljon ulkoilupaikkoja käytävillä on myös suurempi halu kehittää olosuhteita ja osallistua asukaskyselyyn. Toisaalta heillä on myös hyvät tiedot kehitettävistä kohteista.

Yhteensä siis noin 13 prosenttia vastaajista ulkoilee terveytensä kannalta vähän ja seitsemän prosenttia sanoo liikkuvansa vain kerran viikossa tai harvemmin. Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan (2009–2010) ”harvemmin” tai ”ei koskaan” -liikkuvien osuus on noin 10 prosenttia suomalaisesta aikuisväestöstä (19–65 -vuotiaat). Tämä on ryhmä, joka tulee huomioida tulevaisuuden yhdyskunta- ja liikuntasuunnittelussa. Samalla kunnalla on kasvava osuus ikääntyvää väestöä, jonka liikkumisen ja ulkoilun tukemiseksi tarvitaan toimia.

3.3 Suosituimmat ulkoilulajit

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä kysyttiin myös eniten harrastettuja ulkoilulajeja (Kuvio 1). Suosituimpia lajeja vastaajien keskuudessa olivat kävely- ja juoksulenkkeily, hiihto, koiran ulkoiluttaminen, pyöräily, sauvakävely ja lasten kanssa ulkoilu. Paljon muitakin lajeja mainittiin, mutta lajit eivät nousseet yli neljän prosentin vastausosuuden.

Kuvio 1. Sulka II -hankkeen asukaskyselyn vastaajien eniten harrastamat ulkoilulajit (N=551).

3.4 Ulkoilupaikkojen käyttö

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä vastaajat arvioivat yleisellä tasolla ulkoiluun erilaisilla ulkoilupaikoilla. Erilaisia ulkoilupaikkoja oli listattu 36 kappaletta. Kysymys kuului, käytätkö kohdetta ulkoiluun? Noin 87 prosenttia vastaajista käyttää pyöräteitä ja kevyen liikenteen väyliä ulkoiluun. Esimerkiksi uimarannat (72,1 %), hiihtoladut (71 %), metsät (69,6 %), kuntopolut ja -radat (67,2 %), luontopolut (55,8 %) sekä luistelukentät ja kaukalot (43,7 %) ovat myös suosittuja ulkoilupaikkoja. (Liite 1.)

Asukaskyselyssä kysyttiin myös eniten lumisella ja eniten sulan maan kaudella käytettyä ulkoilupaikkaa. Samalla asukkaat saivat esittää kehittämisehdotuksia kyseistä ulkoilupaikkaa koskien. Yhteensä 99 prosenttia vastaajista nimesi eniten käyttämänsä ulkoilupaikan lumisella kaudella ja 98 prosenttia sulan maan kaudella.

Lumiseen aikaan eniten käytetty ulkoilupaikka olivat hiihtoladut ympäri Nurmijärveä. Suosittuja alueita olivat Rajamäki (Rajamäen kehitys ry:n majaa ympäröivä latuverkosto sekä Rajamäen liikunta-alue yleensä) sekä Parkkimäen, Isoniityn, Tornimäen ja Klaukkalan hiihtoladut. Jonkin verran mainintoja keräävät myös koulujen kentät ja varsinkin luistelukentät ympäri kuntaa. Myös kunnan kevyen liikenteen väylät nousevat esiin, vaikka onkin kyse talvesta. Lenkkeilykausi jatkuu talvella kevyen liikenteen väylillä.

Sulan maan kaudella suosituimmaksi yksittäiseksi kohteeksi nimettiin erilaiset kotoa lähellä olevat kevyen liikenteen väylät, ulkoilureitit, kuntoradat sekä luontopolut erona lumisen kauden eniten käytettyyn hiihtolatuun. Alueista esiin nousevat jälleen Parkkimäki, Isoniitty, Tornimäki ja Klaukkala sekä Rajamäki. Myös Myllykoski ulkoilureitit (luontopolku ja 7 veljeksien retkeilyreitti) ja uimarannat (varsinkin Sääksin uimaranta) ovat suosittuja. Myös eripuolilla kuntaa sijaitsevat ulkokentät ovat suosittuja.

3.5 Ulkoilupaikan valinnan tekijät

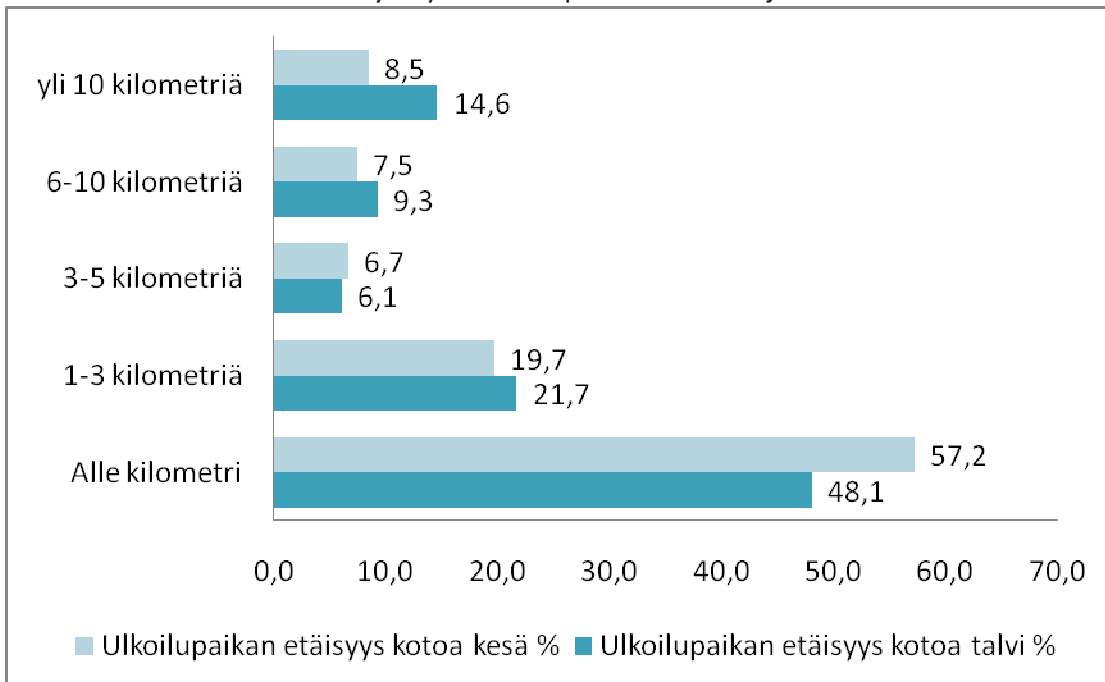
Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä vastaajat arvioivat ulkoilupaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä asteikolla 1–4 (*1 erittäin tärkeä, 2 melko tärkeä, 3 ei kovin tärkeä, 4 ei lainkaan tärkeä*). Tärkeimmiksi tekijöiksi ulkoilupaikan valinnassa nousivat ulkoilupaikan hyvä kunto, jonka erittäin tärkeäksi tai melko tärkeäksi tekijäksi näki 95,9 prosenttia vastaajista. Muita merkittäviä valintaan vaikuttavia tekijöitä olivat ulkoilupaikan turvallisuus, hyvä valaistus sekä tiedon saaminen ulkoilupaikan kunnosta ja sijainnista verkkosivujen kautta. Vähäinen merkitys sen sijaan oli palveluiden sijaitsemisella lähellä ulkoilupaikkaa, jota iso osa vastaajista ei pitänyt kovin tärkeänä tai lainkaan tärkeänä tekijänä ulkoilupaikkaa valitessaan.

3.6 Ulkoilupaikkojen saavutettavuus

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä vastaajat arvioivat eniten käytettyjen ulkoilupaikkojensa etäisyyttä kotoa (Kuvio 2). Isolla osalla vastaajista eniten käytetty ulkoilupaikka sijaitsee alle 3 kilometrin päässä kotoa. Eniten käytetty ulkoilupaikka sijaitsee keskimäärin kauempana kotoa talvella kuin kesällä: alle kilometrin kotoa sijaitsevien ulkoilupaikkojen käyttö lisääntyy kesällä jonkin verran. Kesällä 57,2 prosenttia vastaajista sanoo ulkoilupaikan sijaitsevan

alle kilometrin päässä kotoa ja talvella 48,1 prosenttia. Lähiulkoilu ja -virkistysmahdollisuuksien, kuten lähimetsien ja kevyen liikenteen väylien käyttö siis luonnollisesti lisääntyy kesällä.

Kuvio 2. Välimatka eniten käytetylle ulkoilupaikalle kesällä ja talvella.

Ulkolupaikalle kuljettiin useammin yksityisellä moottoriajoneuvolla talvella kuin kesällä. Sekä talvi-, että kesäkaudella ulkolupaikalle kuljettiin useimmiten kävellen tai juosten. Kesällä ulkolupaikalle liikutaan myös paljon pyörällä. Talvella pyörällä kulkee eniten käyttämälleen ulkolupaikalle vain muutama vastaaja. Talvella jalan tai pyörällä kulun rinnalla tärkein kulkuväline ulkolupaikalle on moottoriajoneuvo. Yksikään vastaaja ei sano kulkevasa Nurmijärvellä eniten käyttämälleen ulkolupaikalle julkisella kulkuvälineellä. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Kulutapa eniten käytetylle ulkolupaikalle kesällä ja talvella.

	Kulutapa ulkolupaikalle talvella / % vastaajista	Kulutapa ulkolupaikalle kesällä / % vastaajista
Kävellen/juosten	60	56
Pyöräillen	1	19
Rullaluistimilla/-laudalla	1	2
Yksityisellä moottoriajoneuvolla	38	24
Julkisella kulkuvälineellä	0	0

Asukkailta kysyttiin avoimena kysymyksenä mitä ulkolupaikkoja he toivoisivat lähemmäksi kotiaan. Noin 68,8 prosenttia vastaajista esitti toivomuksen ulkolupaikasta lähempänä kotiaan. Eniten lähemmäs kotia toivottiin hiihtolatuja, pyöräteitä ja uimarantaa sekä uimahallia.

4 NURMIJÄRVEN ULKOILUPAIKKAVERKOSTO

Tässä luvussa tarkastellaan 1) Nurmijärven ulkoilupaikkojen arvosanaa selvityksen asukaskyselyn perusteella, 2) Nurmijärven ulkoilupaikkojen valikoimaa lähteenä Nurmijärven kunnan tiedonannot ja Nurmijärven uusi ulkoilukartta sekä 3) ulkoilupaikkojen nykytilaa kohteittain ja 4) kehittämisehdotuksia Nurmijärven aikaisempien ulkoilu- ja liikuntaolosuhteiden selvitysten ja suunnitelmien, ulkoilutyöryhmän keskustelujen, asiantuntijakyselyn ja ulkoiluolosuhteiden asukaskyselyssä saatujen vastausten näkökulmasta. Asukaskyselyssä vastaajat saivat arvioida tyytyväisyyttään kunnassa olevien ulkoilupaikkojen nykytilaan asteikoilla *erittäin tyytyväinen – tyytyväinen – tyytymätön – erittäin tyytymätön*. Käyttämiensä ulkoilupaikkojen kehittämistarvetta vastaajat arvioivat tarkemmin asteikolla *nykytila hyvä – jonkin verran kehittämistarvetta – paljon kehittämistarvetta*. Varsinaiset toimenpide-ehdotukset on kirjattu tämän selvityksen loppuun.

4.1 Ulkoilupaikkojen kokonaisarvosanat

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä asukkaat antoivat arvosanan Nurmijärven ulkoiluolosuhteille. Vastaajat arvioivat kysymyksessä tyytyväisyyttään kutakin ulkoiluolosuhteiden kokonaisuutta kohtaan (Taulukko 5). Parhaimman arvosanan saivat ulkokentät (keskiarvo 2,9), hiihtoladut (keskiarvo 2,8), uimarannat (keskiarvo 2,8) ja luontopolut (keskiarvo 2,7). Huonoimman arvosanan saivat kevyen liikenteen väylät ja pyörätiet. Kokonaisuudessaan kaikkiin kohteisiin ollaan tyytyväisiä. Analysointivaiheessa vastauksista poistettiin ”ei tyytyväinen eikä tyytymätön” -vastausvaihtoehto.

Taulukko 5. Nurmijärven ulkoilupaikkojen arvosana Sulka II -hankkeen asukaskyselyn perusteella (N=552).

	4 erittäin tyytyväinen	3 tyytyväinen	2 tyytymätön	1 erittäin tyytymätön	Yhteensä	ka.
Ulkokentät	38	171	37	17	263	2,9
Hiihtoladut	79	203	80	38	400	2,8
Uimarannat	62	224	85	27	398	2,8
Luontopolut	35	214	67	37	353	2,7
Kuntoreitit	32	199	81	43	355	2,6
Retkeilyreitit	27	169	69	37	302	2,6
Puistot	16	193	81	30	320	2,6
Lähiliikuntapaikat	19	170	78	41	308	2,5
Pyörätiet/kevyen liikenteen väylät	22	146	147	120	435	2,2

4.2 Ulkoilureittiverkosto

Nurmijärven ulkoilu- ja virkistysreittiverkosto on yhdistelmä kevyen liikenteen väyliä, erilaisia ulkoilureittejä ja kuntoratoja, valaistuja ja valaisemattomia hiihtolatuja sekä pelkästään talvisin ylläpidettäviä latuja esimerkiksi vesistöjen jäällä.

4.2.1 Jalankulkuväylät ja pyörätiet

Nurmijärvellä on kevyen liikenteen väyliä ja pyöräteitä yhteensä noin 73,5 kilometriä. Kunnassa on sekä Uudenmaan ELY -keskuksen hallinnoimien maanteiden varrella sijaitsevia että kunnan katuverkolle sijoitettuja kevyen liikenteen väyliä. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta väylät ovat pyöräilijöille että jalankulkijoille tarkoitettuja yhdistettyjä kevyen liikenteen väyliä, ja suurin osa niistä on erotettu ajoradasta välikaistalla tai sivuojalla. Katuverkon väylistä osa on tarkoitettu ainoastaan jalankulkijoille, mutta suuri osa on sekä jalankulkijoille että pyöräilijöille tarkoitettuja kevyen liikenteen väyliä. Nykyinen kevyen liikenteen verkosto Nurmijärvellä muodostuu pääosin kolmen suuren taajaman kevyen liikenteen väylistä Kirkonkylässä, Klaukkalassa ja Rajamäellä. Kolmen suuren taajaman lisäksi yksittäisiä väyliä on muun muassa Röykässä, Lepsämässä ja Palojoella. Taajamien välisiä kevyen liikenteen yhteyksiä ei kunnassa juuri ole.

Pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät ovat yksi suosituimmista ulkoilupaikoista. Käytön määrä heijastuu myös Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden asukaskyselyn ulkoilupaikkojen kuntoon liittyviin tuloksiin. Vastaajista 33,5 prosenttia sanoo Nurmijärven pyöräteillä olevan jonkin verran kehittämistarvetta ja 47,1 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että pyöräteillä on paljon kehittämistarvetta. Nykytilaa pitää hyvänä 13,4 prosenttia vastaajista. Nurmijärven ulkoilupaikoista pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät saivatkin heikoimman arvosanan (Taulukko 4). Tämä antaa selkeän viestin pyöräteiden jatkuvien kehittämistoimenpiteiden tarpeesta muistattaessa, että ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä 87 prosenttia vastaajista sanoi käyttävänsä pyöräteitä ulkoiluun. Myös kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan väylät ovat yksi suomalaisen aikuisväestön suosituimmista liikuntapaikoista.

Nurmijärvellä valmistui vuonna 2010 Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma. Suunnitelmassa on listattu tärkeysjärjestykseen Nurmijärven kevyen liikenteen verkon kehittämiskohteet (Liite 3). **Kirkonkylässä** on muutamia sisäisiä kevyen liikenteen väylätarpeita sekä uusia ulkoilureittejä. **Klaukkalassa** taajaman sisäiset yhteystarpeet liittyvät uusiin katuhankkeisiin ja alikulkutarpeita on esitetty kaksi. **Rajamäellä** taajaman sisäisiä yhteystarpeita on kaksi, Rajamäentieltä Kiljavantielle sekä Rajamäeltä Kumpurantien ja Uudenniityntien liittymästä Isokalliontielle Uudenniityntien ja Metistöntien kautta (K20). Lisäksi Rajamäeltä on kevyen liikenteen yhteystarve Nurmijärvelle. **Kolmen suuren taajaman lisäksi** yhteystarpeita on esitetty Röykkään, Herusiin ja Perttulaan. Röykkään on esitetty kevyen liikenteen väylää Lopentien länsipuolelle Vaaksintien liittymästä Kassakummuntien liittymään. Herusiin puolestaan on suunniteltu kevyen liikenteen väylää Palkkisillantielle Herustentieltä kunnan uimarannalle johtavan tien liittymään. Perttulaan on esitetty yksi uusi alikulkutarve ja kevyen liikenteen yhteystarpeet, Klaukkalaan, Röykkään sekä Kirkonkylälle. Lisäksi on mainittu taajamien välisiä yhteystarpeita.

Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden selvityksen yhteydessä tehdyn asukaskyselyn varsinaisia kehittämissuunnitelmia tarkasteltaessa kohdistuvat ne pitkälti Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelmassakin mainittuihin kohteisiin (liite x, sivu 37 kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelmassa). Isoin kevyen liikenteen verkkoa koskeva kehittämissuunnitelma oli taajamien välisten yhteyksien rakentaminen. Muun muassa Rajamäen ja Kirkonkylän välistä yhteyttä toivottiin paljon (Rajamäentien varsi Kirkonkylästä Rajamäelle sekä Lahnuksentien varteen nykyisen väylän päättymiskohdasta kunnan rajalle asti). Tämä kohde oli tärkein taajamien välinen kehittämiskohde myös kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelmassa (2010). Myös toiveita seuraavista kevyen liikenteen väylistä esitetään: Kirkonkylästä Perttulaan, Korventien varteen, Klaukkala Mäntysalo -välille, Kiljavantien varteen,

Klaukkala Lahnus -välille, Kuonomäentien varteen, Nukarin tien varteen, Palojoelta Kirkonkylän suuntaan, Klaukkala ja Kirkonkylä välille, Valkjärven ympäri ja Valkjärvi-Klaukkala välille. Myös Perttulaan toivotaan lisää väyliä. Kehittämistoivomusten yhteydessä asukkaat viittaavat sekä liikenneturvallisuuteen että työmatkapyöräilyn kasvuun mahdollisuuksien monipuolistuessa. Nykyisellään liikkuminen maantien varsilla koetaan turvattomaksi.

4.2.2 Nurmijärven ulkoilu- ja virkistysreitit

Nurmijärvellä on useita erilaisia ulkoilureittejä sekä hoidettuja hiihtolatuja. Reiteistä on saatavilla tietoa kunnan internet -sivuilla sekä Nurmijärven liikuntapaikat esitteestä ja ulkoilureittien esitteestä. Kohteista on kuvattu sijainnin lisäksi reittien pituudet, valaistus ja mahdollisuudet esimerkiksi nuotion tekoon.

Nurmijärven ulkoilureitit:

- Rajamäen Kehityksen majan kuntorata
- Rajamäen liikuntapuiston kuntorata
- Alhonnaan kunnorata
- Kirkonkylä Parkkimäen kuntorata
- Klaukkalan Tornimäen kuntorata
- Nummenpään kuntopolku
- Nukarin kuntopolku
- Seitsemän Veljeksien vaellusreitti
- Koskikara luontopolku Myllykoski
- Kirkonkylä-Myllykoski ulkoilureitti

Nurmijärven hiihtoladut (p=perinteinen, v=vapaa):

- Kiljavannummen hiihtoladut p/v
- Rajamäen liikuntapuiston kuntorata p/v
- Kirkonkylä Parkkimäen kuntorata p/v
- Alhonnaan hiihtoladut p/v, myös koiralatu p/v
- Klaukkalan Tornimäen kuntorata p/v
- Nummenpään kuntopolku p
- Nukarin Palojoen latuverkosto p (pelloille)
- Nurmijärven Golfkentän ladut p
- Kirkonkylä järvenpohjan ladut p (pelloille)
- Klaukkala Isoniittu-Mäntysalo ladut p/v (pelloille)
- Klaukkala Harjulän ladut p/v (pelloille)
- Metsäkylän koulun, ladut p/v (pelloille)

Kiljavannummi ja Sääksjärven alue

Kiljavannummen alueella on yhteensä noin 35 km kunnan ylläpitämiä ulkoilureittejä/hiihtolatuja. Kiljavannummi ja Sääksjärvi ympäristöineen kuuluvat rakennettuja alueita lukuun ottamatta Kalkkilampi-Sääksjärven Natura-alueeseen. Maasto on helppokulkuista ja merkityt ulkoilureitit jatkuvat Petkelsuon kautta Hyvinkäälle. Kiljavannummi on osa Lohjanharjua ja talvisin erittäin lumivarmaa aluetta. Hiihtoladuista löytyy sopivanmittaisia reittejä kaikenikäisille ja -tasoisille kuntoilijoille. Rajamäen uimahallilta johtaa valaistu ulkoilutie Rajamäen Kehityksen majalle. Hyviä lähtöpaikkoja ulkoilureitistölle ovat esimerkiksi Rajamäen liikuntapuisto ja Kehityksen maja, joissa reiteistä on lisäopasteita. Alueen latu- ja ulkoilureitit ovat eritasoisia ja soveltuvat niin kilpaurheilijoille kuin kuntoilijoillekin. Reitistöstä vajaa neljäsosa on valaistu.

Alhonnaan ulkoilualue

Kirkonkylän Alhonnaan ulkoilualue sijaitsee Kirkonkylän pohjoispuolella. Reittien yhteispituus on 15 kilometriä, ja viidesosa reiteistä on valaistu. Ulkoilualue on mäkiä maastoa. Alhonnaan erikoisuus on koiralatu. Kirkonkylän ja Myllykosken väliseen maastoon sijoittuva 4 kilometrin pituinen reitti on osa Seitsemän veljeksien vaellusreittiä (ks. myöhemänä).

Myllykoski

Myllykoski soveltuu hyvin päiväretkeilyyn ja alueella on tulentekopaikkoja. Myllykoski on myös suosittu kalastuspaikka, jossa voi kalastaa perhokalastusvälineillä. Kirkonkylä-Myllykoski ulkoilureitti kulkee Kirkonkylästä Maaniitun liikuntapuistosta Maaniitun ja Ihantolan ulkoilureittejä pitkin Aspiniitun tielle, josta oikealle, Nikkarinmäki, ja heti vasemmalle Nikkarinkujalle. Varsinainen reitti alkaa Nikkarinkujan päästä ja johtaa Hämeenlinnantien ja Helsinki-Tampere moottoritien alitse Vantaanjoen rantaan. Vantaanjoen rantaa pääsee myös pohjustettua reittipohjaa Pikkukoskelle, missä on polkupyörille parkkipaikka. Tästä eteenpäin reitillä ei voi pyöräillä, eikä se sovellu lastenrattaille. Ulkoilureitti kiertää Vantaajokea seurailen Myllykoskelle. Reitin kokonaispituus on noin neljä kilometriä ja ulkoilureitti on mahdollista kiertää myös pohjoisesta Heinolan kautta. Reitin lähtöpisteet ovat Heinolantien päässä (yleisen tien kääntöpaikka) ja Raalantiellä Nummen hautausmaan kohdalla. Reitillä on viitoitus. Kirkonkylä-Myllykoski reitiltä on myös mahdollista poiketa Koskikara -luontopolulle, jonka opastustaulut kertovat Vantaanjoen ranta-alueiden linnuista. Noin kaksi kilometriä pitkän luontopolun opastusvihkosia on jaossa Nurmijärven kirjastoissa.

Nukarinkoski

Idyllisessä maalaismaisemassa kuohuvan Nukarinkosken rannoilla kiertää ulkoilureittejä. Ulkoilupolkua pääsee aivan joen itärantaa alajuoksulle sijaitsevalle Harrikosken sillalle. Ulkoilupolku muodostaa yhtenäisen lenkin Hattarantien kautta. Polun varressa on laavu ja tulentekopaikkoja.

Seitsemän veljeksien vaellusreitti

Seitsemän veljeksien vaellusreitti on valtakunnallinen retkeilyreitti, jonka tarkoitus kulkea Helsingistä Hyvinkäälle. Nurmijärven kunnan alueella Seitsemän veljeksien vaellusreitti on noin 33 kilometriä pitkä. Reitti soveltuu hyvin lyhyelle päiväretkelle tai useamman päivän kestäville retkille. Sen varrelta löytyvät taukopaikat, sekä ruokailu-, peseytymis- ja majoituspalvelut. Vaellusreitien käyttötarkoituksena ovat patikointi ja retkeily, osin myös hiihto ja pyöräily. Vaativuustasoluokaltaan se on keskivaativa johtuen reitin pohjan epätasaisuudesta.

Vantaanjoki

Vantaanjoen rantoja kiertää useita reittejä ja luontopolkuja. Nukarinkosken ja Myllykosken alueilla on myös tulentekomahdollisuus. Reittiopasta Virkisty Vantaanjoella on jaossa muun muassa Nurmijärven kirjastoissa.

Klaukkalan ja Valkjärven alue

Klaukkalan ja Valkjärven alueesta on tehty opaskirjanen "Klaukkalan retkeilypolut", jota on jaossa Nurmijärven kirjastoissa. Opas sisältää kuvaukset ja reittikartat Palomäen retkestä, Valkjärven kierroksesta, reitistä Ketunkalliolta Teponlammelle, Pietarinmäen retkestä, Luhtajokivarren maisemareitistä sekä Isosuon reitistä. Huomioitavaa on, että oppaan reitit sijaitsevat yksityisillä mailla, eikä reittejä ole merkitty maastoon. Perttulassa sijaitseva Kuhakoski on komea 150 metriä pitkä koski, jossa on pudotusta 16 metriä.

Edellä mainittujen lisäksi lyhyempiä, alle viiden kilometrin reittejä lenkkeilyyn ja hiihtoon löytyy Rajamäen liikuntapuistosta, kirkonkylän Parkkimäestä, Nummenpäästä, Nurmijärven golfkentän ympäristöstä sekä kirkonkylän järvenpohjan maastosta.

Ulkoilureittien kehittämisehdotukset

Selvityksen asukaskyselyssä 67,2 prosenttia ilmoitti käyttävänsä kuntopolkuja ja -ratoja, 71 prosenttia hiihtolatuja, 55,8 luontopolkuja ja 40,2 prosenttia retkeilyreittejä ulkoilemiseen. Kevyen liikenteen väylien ja pyöräteiden ja uimarantojen rinnalla kuntopolut ja -radat sekä hiihtoladut valittiin asukaskyselyssä eniten kehittämistä vaativiksi. Vastaajista noin 53 prosenttia näki sekä kuntopoluilla ja -radoilla että hiihtoladuilla jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Asukkaiden tyytyväisyyttä tarkasteltaessa, huomataan heidän myös olleen kohtuullisen tyytyväisiä sekä kuntopolkuihin ja -ratoihin että hiihtolatuihin (Taulukko 4). Kohteiden käytön määrä huomioiden voidaan sanoa kehittämistä olevan jonkin verran kohteiden käyttöaste huomioiden.

Nurmijärvellä vuonna 2010 valmistuneessa Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelmassa tarkasteltiin pyörä- että jalankulkuväylien lisäksi ulkoilureittien kehittämistä (Liite 4). Kirkonkylässä tunnistettiin muutamia uusien ulkoilureittien tarpeita. Kiireellisimmäksi kohteeksi Kirkonkylässä nähtiin Parkkimäen reitti (U8), jonka toteuttaminen mahdollistaisi koululaisten turvallisen liikkumisen Ahopellon alueen suunnasta koululle. Lisäksi Kirkonkylässä tärkeänä kohteena nähtiin Nikkarinmäki. Klaukkalassa taajaman sisäisistä ulkoilureittitarpeista kiireellisimmiksi nimettiin Harjulanrannan (U33), Syrjälän (U35) ja Isoniittu-Mäntysalon reitit (U38). Isoniittu-Mäntysalo -reitti kulkee Ylisjoen / Luhtajoen varrella ja alueella on jo nykyisin talvella suosittu hiihtolatu. Rajamäen ulkoilureittihankkeet ovat suurimmaksi osaksi alhaisimmassa kiireellisyysluokassa. Kolmen suuren taajaman lisäksi yhteystarpeita on esitetty Rökkään ja Herusiin. Rökkään on esitetty uutta ulkoilureittiä, joka yhdistyy nykyiseen Kiljavan reittiin, Sääksjärven ympäri. Herusiin ulkoilureittiyhteystarpeena on esitetty yhteys Herusista etelään aina Rajamäelle asti.

Taajamien välisten ulkoilureittien osalta suunnitelmassa on esitetty useita uusia yhteystarpeita. Kirkonkylästä yhteydet suuntautuvat Nukariin sekä Kirkonkylästä etelään päin. Lisäksi on esitetty lyhyempiä, osittain taajaman sisäisiä, uusia ulkoilureittejä. Nämä sijoittuvat muun muassa kirkonkylän pohjoispuolelle sekä Perttulantien pohjoispuolelle. Rajamäelle esitetyt ulkoilureittien yhteystarpeet sijoittuvat Kiljavannummen ulkoilureitistön tuntumaan. Rajamäen ja Herusten välille on esitetty ulkoilureittiyhteyttä Ketunpesästä Isokallioon ja Pinninnummelle. Muita ulkoilureittitarpeita on esitetty muun muassa Klaukkalan ja Lintumetsän väliseen maastoon (Isosuo reitti).

Tämän selvityksen asukaskyselyn kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa kohdistuvat tarpeet nimenomaan uusien reittien tarpeisiin. Asukkaat toivovat sekä olemassa olevia reittejä yhdistäviä reittejä että uusia reittejä. Varsinkin Klaukkalaan toivottiin lisää ulkoilureittejä. Rajamäen reitteihin sen sijaan asukkaat vaikuttivat olevan tyytyväisiä. Olemassa olevien reittien osalta asukkaat antoivat hyvin vähän palautetta. Lähinnä palaute koski olemassa olevien reittien viitoituksia. Muun muassa luontopolkujen (Myllykoski ja Rajamäki) viitoituksiin toivottiin kiinnitettävän huomioita.

Hiihtolatuja osalta vastaajat olivat selvityksen asukaskyselyssä tyytyväisiä nykytilaan. Myös hiihtolatuja ja luistelukenttien kuntoa seuraava Mski -palvelu sai kiitosta ja selkeästi vaikutti asukkaiden tyytyväisyyteen. Samalla toiveita esitettiin ulkoilureittien tapaan varsinkin yhdysreittien osalta, joiden avulla pystyttäisiin muodostamaan yhtenäinen, pidemmistä ympyräreiteistä koostuva latuverkosto. Myös latujen kunnossapitoa toivotaan tiheämmäksi ja varsinkin Herusten latujen ajo nousee kunnossapidon osalta esiin. Lisäksi varsinkin valaistusta toivotaan laduille. Valaistuilla laduilla, joita on noin neljäsosa laduista, valaistus loppuu kello 23.00, mihin oltiin tyytyväisiä. Liikuntakulttuurissa tapahtunut lajivalikoiman monipuolistuminen näkyi

Nurmijärven asukaskyselyssä siten, että esimerkiksi talvisella osoitetuilla metsässä sijaitsevalla kävelyreitillä olisi nykyisin kysyntää.

Selvityksen asukaskyselyn tuloksia tarkasteltaessa vaikuttaisi isoin Nurmijärven ulkoilureittejä koskeva haaste olevan sekä erilaisten reittien että talvella hiihtolatuksen hajanaisuus, joka tuottaa ongelmia kunnossapidolle sekä nostaa kunnossapidon kustannuksia. Asukkailta kysyttiin esimerkiksi mitä ulkoilupaikkoja he toivoisivat eniten lähemmäksi kotiaan. Eniten toivottiin ulkoilureittejä ja hiihtolatuja. Ulkoilupaikan saavutettavuus on tärkeää. Myös Vuonna 2010 Nurmijärvellä tehdyn reittien kehittämissuunnitelman mukaisille yhdysreiteille, jotka yhdistäisivät taajamien välisiä reittejä, olisi selkeästi tarvetta sekä asukas- että kunnossapitonäkökulmasta.

4.2.3 Muut ulkoilureitit

Esteetön luontoliikunta

Nurmijärvellä on yksi esteetön ulkoilureitti. Heikkarin helpon reitin voi kulkea joko lyhyenä tai pitkänä. Kohteessa on korotetut penkit, näkövammaisten opasteet, kaide ym. Sääksin uimaranta on esteetön uimaranta. Pukutilat ja wc ovat esteettömiä. Selvityksen asukaskyselyssä asukkaat näkivät esteettömällä reitillä jonkin verran kehittämistarvetta. Vaikuttaisikin, että reittiä voitaisiin laajemmin markkinoida esteettömänä, jotta esteetöntä reittiä kaipaavat asukkaat löytävät reitin paremmin.

Matkaluistelurata

Nurmijärvellä on jonain talvina ollut matkaluistelurata Rajamäen liikuntapuistossa. Ajankohtaiseen olosuhteeseen on sekä selvityksen asukaskyselyn että asiantuntijakeskustelujen perusteella kiinnostusta. Potentiaalinen kohde voisi olla Sääksjärvellä. Selvityksen asukaskyselyn vastaajista 29,2 prosenttia oli sitä mieltä, että matkaluistelureitillä on jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Tarkasteltaessa kehittämissuunnitelmia, mainitaan toive matkaluisteluradasta useaan otteeseen.

Talvikävelyreitit

Nurmijärvellä on paljon hiihtolatuja ja asukkaat olivatkin niiden tilaan kohtuullisen tyytyväisiä, vaikka varsinkin yhdysreittejä toivottiin lisää. Hiihtolatuksen rinnalle asukaskyselyssä toivotaan talvisia olosuhteita myös muuhun ulkoiluun. Kävelylenkkeilijät ja koiranulkoiluttajat haluaisivat talvella kevyen liikenteen väylien lisäksi päästä ulkoilemaan myös luontoon ja metsään. Osa vastaajista toivoi, että tällaisella reitillä voisi ulkoiluttaa myös koiraa. Käpylän metsässä onkin aikaisempina talvina syntynyt polku käyttäjien toimesta. Myös selvityksen asiantuntijakeskusteluissa uusi olosuhde nousi esiin.

Ratsastusreitit

Nurmijärvellä ei ole virallisia ratsastusreittejä, koska siihen soveltuvat maa-alueet ovat yksityisten omistuksessa. Ratsastusreittien ja sopimusten tekeminen onkin jäänyt ratsastustallien vastuulle. Ratsastusreittejä toivottiin jonkin verran selvityksen asukaskyselyssä.

Maastopyöräily

Maastopyöräilyä harrastetaan Nurmijärvellä paljon ulkoilureiteillä. Maastopyöräilyyn soveltuvia kohteita ovat esimerkiksi Kiljavannummen alue, Alhoniitun alue, Klaukkalan Tornikeskus maastopyöräilykeskus ja osittain Seitsemän Veljeksien retkeilyreitti. Erikseen merkittyjä reittejä ei ole, koska pyöräilyä ei ole kielletty tai toistaiseksi nähty suurempaa ohjaamistarvetta. Kiljavannummi on suosittu maastopyöräilyn harrastuspaikka. Alamäkipyöräilylle kohde on

Klaukkalassa. Tämä on varmasti vaikuttanut lajin suosioon. Maastopyöräily on yksi niistä lajeista, joilla voi myös olla tulevaisuudessa merkitystä alueen luontomatkailua kehitettäessä. Selvityksen asukaskyselyssä hyviä maastopyöräilymahdollisuuksia kiiteltiin ja niitä ehdotettiin myös tuoteistettaviksi paremmin.

Suunnistusalueet

Kunnassa suunnistuskarttoja pitää yllä Rajamäen Rykmentti kunnan tuella ja kartat löytyvätkin yhteensä 31 suunnistusalueesta. Joka vuosi uusitaan yhdessä paikallisen suunnistusseuran kanssa 5-6 suunnistuskarttaa. Koulujen läheltä on tehty kartat, joiden avulla voidaan tehdä korttelisuunnistusta. Ehkä tulevaisuudessa olisi joku kiintorastipaikka. Selvityksen asukaskyselyssä suunnistusalueet eivät nousseet merkittävästi esiin.

4.3 Erilaiset puistot, ulkoilu- ja virkistysalueet ja suojeleukohteet

Puistot ja viheralueet

Rakennettua viheraluetta Nurmijärven pinta-alasta on noin 44 hehtaaria. Nurmijärvellä on 44 leikkikenttää (Liite 2), ja muutamia puistoja. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 31,1 prosenttia ilmoitti käyttävänsä lähipuistoja ulkoiluun tai liikuntaan. Asukaskyselyssä puistojen, kuten lähiliikuntapaikkojenkin, arvosana jää tyytyväisen ja tyytymättömän väliin (Taulukko 4). Puistojen kehittämistarpeita tarkasteltaessa ei kuitenkaan nouse esiin merkittäviä kehittämisehdotuksia, joka selittyy puistojen puuttumisella hajanaisesta mutta samalla tiiviistä taajamista rakentuvassa kunnassa.

Lähiliikuntapaikat

Nurmijärvellä on yhteensä 4 lähiliikuntapaikkaa:

- Kirkonkylä Laidunalueen lähiliikuntapaikka
- Palojoen koulun lähiliikuntapaikka
- Haikalan koulun lähiliikuntapaikka
- Klaukkala yläasteen skeittipaikka (peruskorjaus vuonna 2011)

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 31,1 prosenttia ilmoitti käyttävän lähipuistoja ja 31,3 prosenttia lähiliikuntapaikkoja ulkoiluun tai liikuntaan (lasten ja nuorten liikuntaan sekä terveysliikuntaan tarkoitettu liikuntapaikka, joka sijaitsee asuinalueella tai välittömässä läheisyydessä). Lähiliikuntapaikkojen, kuten puistojenkin, arvosana jää selvityksen asukaskyselyssä tyytyväisen ja tyytymättömän väliin (Taulukko 4). Selvityksen asukaskyselyn kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa huomataan asukkaiden toivovan lisää lähiliikuntapaikkoja eri puolille Nurmijärveä. Toiveita esitetään lähinnä koulujen pihojen kunnostamisesta lähiliikuntapaikoiksi sekä isommissa taajamissa että kyläkouluilla.

Koirapuistot

Nurmijärvellä on kaksi aidattua koirapuistoa, Klaukkalassa ja Kirkonkylässä. Puistoja ylläpidetään puistotoimen toimesta. Koirien ja muiden lemmikkieläinten määrä lisääntyy koko ajan ja samalla myös niiden parissa tapahtuva liikunta ja ulkoilu.

Kunnan taajamametsät

Kunnan taajamametsien ensisijaisena hoidon tavoitteena on saada metsäalueet säilymään ja kehittymään metsinä. Hoidon periaatteena on ekologisen kestävyuden ja jatkuvuuden säilyttäminen, viihtyisän asumis- ja virkistysympäristön kehittäminen, monipuolisen kuntakuvan

säilyttäminen, suojavaikutusten lisääminen ja mahdollisten kulttuuriarvojen säilyttäminen. Taajamametsät toimivat myös merkittävänä ulkoilupaikkana. Esimerkiksi selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 69,9 prosenttia ilmoitti käyttävän metsää ulkoiluun tai liikuntaan.

Suojelualueet ja luontokohteet

Natura 2000 -verkoston avulla pyritään vaalimaan luonnon monimuotoisuutta Euroopan unionin alueella. Suomessa suurin osa Natura-alueista on jo kansallisilla päätöksillä perustettuja luonnonsuojelualueita tai ne kuuluvat kansallisiin suojeluohjelmiin tai muilla tavoin suojeltuihin alueisiin. Nurmijärven kunnan alueella on neljä Natura-aluetta. Näitä ovat Kaanaan vanha metsä, Klaukkalan Isosuo sekä Kalkkilammi-Sääksjärvi ja Petkelsuo yhdessä Hyvinkään kanssa.

Nurmijärvellä sijaitsee useita eri luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita. Luonnonsuojelulain nojalla voidaan myös perustaa yksityisiä luonnonsuojelualueita. Nurmijärven kunnan alueelle on perustettu yhteensä kahdeksan luonnonsuojelualueita.

4.4 Ulkoilu vesistöjen läheisyydessä

Uimarannat ja avantouintipaikat

Nurmijärvellä on tällä hetkellä 6 uimarantaa tai -paikkaa: Sääksjärven uimaranta, Sääksjärven Röykän uimapaikka, Vaaksin uimapaikka, Herusten uimapaikka, Valkjärven Tiiran uimaranta ja Valkjärven Lähtelän ranta.

Kuva 1. Nurmijärven uimarannat.

Selvityksen asukaskyselyn vastaajista 72,1 prosenttia käytti uimarantoja ulkoilupaikkana. Asukaskyselyssä asukkaista 50 prosenttia näki uimarannoilla olevan jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Enimmäkseen asukkaat näkivät kehittämistarvetta olevan jonkin verran. Selvityksen asukaskyselyn tyytyväisyys -kohdassa uimarannat saivat arvosanan tyytyväinen (Taulukko 4). Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa koskivat ne sekä rantojen että niillä sijaitsevien pukukoppien siisteyttä. Varsinkin Tiiran ja Lähtelän rantojen kehittämistä toivottiin ja samalla kehuja sai Sääksjärven uimaranta.

Avantouintipaikat

Nurmijärvellä on kaksi avantouintipaikkaa, joita ovat Valkjärven Tiiran uimaranta sekä Sääksin ranta. Avantouinnista Nurmijärvellä vastaa Nurmijärven Latu ry. Asukaskyselyssä toivottiin kuntaan toista lämmitetyllä pukukopilla ja virtauslaitteella varustettua avantouintipaikkaa. Tiiran uimarantaa kehitetäänkin parhaillaan ja suunnitteilla on uusi huoltorakennus.

Veneily ja melonta

Nurmijärvellä voi meloa kunnan läpi virtaavalla Vantaanjoella ja sen sivujoilla sekä Valkjärvellä ja Sääksjärvellä. Vantaanjoella parasta melonta-aikaa ovat kevät- ja syystulvat, mutta myös kesällä löytyy kauniita melontapaikkoja. Melontareitit taukopaikkoineen on merkitty opastauluilla maastoon. Hyviä lähtöpaikkoja ovat Myllykoski, Nukarinkoski (kuntopolun päästä kosken alta tai koskenniskalta ylöspäin) sillat (Vantaan ylittävä Palojoki-Hyrylääntie tai Palojoki- Luhtajoentie) tai Rantakulma. Luhtajoki (Kyläjoki) on melottavissa yleensä vain keväisin ja syksyisin. Kyläjoen melottava osuus on lyhyt. Joessa on pieniä koskipaikkoja, jotka joutuu kiertämään tai uittamaan kanoottia. Lepsämänjoki soveltuu melontaan tulvan huippuna keväisin ja syksyisin. Joki laskee Luhtajokeen, joka yhtyy Vantaanjokeen. Joki on parhaiten melottavissa Lepsämästä Takkulantien luota alaspäin. Hyviä lähtöpaikkoja ovat muun muassa Takkulantien silta Lepsämässä, Lepsämänjoentien silta ja Lahnuksentien silta Klaukkalassa. Sääksjärvi on kunnan pohjoisosassa. Mahdollisia lähtöpaikkoja ovat kunnan uimarannat Röykässä ja Rajamäen puoleisessa päässä. Nurmijärven Ladun kanoottivaja on järven läheisyydessä Lomakoti Kotorannan alueella. Valkjärvi on Klaukkalan pohjoispuolella. Järvestä on yhteys padonylityksen jälkeen Luhtajoelle. Lähtöpaikaksi soveltuu Lähtelän veneranta länsipuolella ja Tiiranrannan uimaranta järven itäpuolella. Vihtijärvi on osaksi Nurmijärven alueella. Hyvä lähtöpaikka on Palajoentiellä, Vantaanjoen varressa.

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä esitettiin vain muutama kehittämissuositus melontareitteihin liittyen. Melontareittien käytön lisäämisessä melontaretkiä järjestävien ja välinevuokraustoimintaa harjoittavien palveluntuottajien rooli on avainasemassa.

Venepaikkoja Nurmijärveltä löytyy Sääksjärven Röykan uimarannalta ja Valkjärven Lähtelän rannalta.

Virkistyskalastus

Nurmijärven maisemia halkova Vantaanjoki on ikaiaikainen kalajoki, jolla voi kalastaa kirjolohta, harjusta, taimenta ja haukea. Nurmijärven alueella Nukarinkosket ja Myllykoski tarjoavat kalastajalle hyvät kalapaikat luonnon helmassa. Valkjärvessä esiintyy runsaasti särkeä, ahventa ja haukea.

4.5 Ulkokentät ja muut ulkoliikuntapaikat

Nurmijärvellä on useita ulkokenttiä. Osa ulkokentistä on yhdistelmäkenttiä, jotka talvella toimivat kaukaloina tai luistinratoina ja kesällä hiekkakenttänä. Kaikki kentät löytyvät liitteestä 2. Selvityksen asukaskyselyssä ulkokenttiin oltiin kokonaisuudessaan tyytyväisiä (yleisarvosana tyytyväinen) ja ulkokentät saivatkin kaikista ulkoilupaikoista parhaan arvosanan (Taulukko 4). Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 43,7 prosenttia ilmoitti käyttävänsä luistelukenttiä ja kaukaloita liikuntaan ja ulkoiluun. Yleisurheilukenttiä ilmoitti käyttävänsä noin 27,2 prosenttia. Selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 22,3 prosenttia ilmoitti käyttävänsä eri kokoisia hiekka- ja nurmipalloilukenttiä, 3,1 prosenttia beachvolleykenttiä, 8,7 prosenttia tenniskenttiä, 6,2 prosenttia koripallokenttää, 3,1 prosenttia pesäpallkenttiä ja 2,0 prosenttia lentopallkenttiä ulkoiluun ja liikkumiseen.

Golfkentät ja frisbeegolfraudat

Golfin harrastuspaikka Nurmijärvellä on Nurmijärven Golfkeskus. Kentällä on kolme yhdeksän reiän väylästä ja yhdeksänreikäinen PAR 3-harjoittelurata. Frisbeegolfrautoja Nurmijärvellä on kolme, Maaniitun liikuntapuistossa, Rajamäen liikuntapuistossa sekä Sääksin uimarannalla.

Maaniitun liikuntapuistossa oleva rata on 13 -väyläinen ja väylien pituudet vaihtelevat 55–122 metrin välillä. Rajamäen liikuntapuiston rata on 18 -väyläinen. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä frisbeegolfradat saivat kiitosta ja kehuja asukkailta ja sen rakentamista pidettiin onnistuneena ratkaisuna.

4.6 Ulkoilupalvelut: viitoitukset, taukopaikat, karttamateriaalit ja viestintä

Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden asukaskyselyssä ulkoilua tukevia palveluita pyydettiin arvioimaan viisiportaisella *erittäin hyvä – hyvä – ei hyvä eikä huono – huono – erittäin huono* -asteikolla. Analysointivaiheessa keskimäinen vastaus (ei hyvä eikä huono) poistettiin vastauksista. Avoimissa vastauksissa vastaajat saivat myös tuoda esiin havaitsemiaan puutteita ja esittää omia kehittämisehdotuksiaan. Kokonaisuudessaan suhteutettuna ulkoilupaikkojen arvosanoihin, on ulkoiluolosuhteisiin liittyvissä palveluissa enemmän kehittämistä. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Ulkoiluolosuhteisiin liittyvien palvelujen arvosanat (N=552).

	4 Erittäin hyvä	3 Hyvä	2 Huono	1 Erittäin huono	Yhteensä	ka.
Kunnan sähköiset ja paperiset ulkoilukarttamateriaalit	27	226	64	22	339	2,76
Opastustaulut ja viitat	13	208	86	24	331	2,63
Esitteet ja tiedotteet internetin, lehtien, radion ja television kautta	15	160	105	30	310	2,52
Yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	6	50	159	58	273	2,01
Ruoanlaitto-, tauko- ja yöpymispaikat	4	42	170	73	289	1,92
Välineiden vuokraus- ja huoltopalvelut	2	26	198	77	303	1,84

Kunnan sähköiset ja paperiset ulkoilukarttamateriaalit ja palvelut

Selvityksen asukaskyselyn vastaajat pitivät kokonaisuudessaan kunnan ulkoilupaikkoja koskevia paperisia ja sähköisiä ulkoilukarttamateriaaleja hyvinä (Taulukko 5). Kartat löytyvätkin sekä verkosta kunnan opaskartalta että Nurmijärven matkailu- ja ulkoilukartasta. Ulkoilupaikkoja koskevaa tiedottamista asukkaat arvioivat arvosanalla Nurmijärven ulkoilupaikkoja koskevista esitteistä ja tiedotteista internetin, lehtien, radion ja television kautta (Taulukko 5). Esitteiden ja tiedotteiden arvosana sijoittui hyvän ja huonon välimaastoon. Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa huomataan asukkaiden olevan tyytyväisiä latujen ja luistelukenttien kuntoa seuraavaan Mski -kunnonseurantapalveluun. Samalla palvelua toivotaan laajennettavan myös muille liikuntapaikoille. Ulkoilupaikkoja koskevaa markkinointia toivottiin kehittämisehdotuksissa tehtävän entistä laajemmin tulevaisuudessa. Nurmijärven kunnan kotisivut uudistuivat keväällä 2011 ja nykyisellään ulkoilupaikkoja koskevat tiedot löytyvät paremmin kunnan sivuilta.

Opastustaulut ja viitat

Opastustaulujen ja viittojen nykytilaa piti hyvänä suurin osa vastaajista (Taulukko 5.) Tyytyväisyyden rinnalla vastaajat toivoivat viittojen kunnostamista ja yhtenäistämistä edelleen. Muun muassa Nurmijärven luontopolkujen opasteet todettiin sekä asukaskyselyssä että selvitystä tehneessä asiantuntijaryhmässä kunnostusta kaipaaviksi. Toiveena oli saada esimerkiksi reittien pituudet viittoihin ja etäisyydet reittien varrelle. Selvitystä tehnyt asiantuntijaryhmä totesi kunnan ulkoilureittien opastuksen ja viitoitusten kehittyneen paljon. Kolme vuotta sitten uusittiin reittien

opastusjärjestelmä. Työryhmä myös totesi, että maasto-opasteita pitää uusia joka vuosi. Ulkoilureittien valoista pitäisi tiedottaa jokaisen reitin aloituspisteessä.

Ruoanlaitto-, tauko- ja yöpymispaikat

Nurmijärvellä on yhteensä 5 erilaista tauko-, ruoanlaitto- ja yöpymispaikkaa. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä asukkaat arvioivat taukopaikkojen nykytilan huonoksi (Taulukko 5). Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa laavuja toivotaan lähinnä lisää ulkoilureittien varrelle.

Nurmijärven ruoanlaitto-, tauko- ja yöpymispaikat:

- Nukarinkosken laavu
- Myllykosken taukopaikat (nuotiot ja laavu)
- Märkiön leirikeskuksen laavu
- Kiljavannummen nuotiopaikka
- Sääksjärvi Mustasaaren nuotiopaikka

5 ULKOILUOLOSUHTEIDEN MUUTOS NURMIJÄRVELLÄ

Ulkoiluolosuhteiden toimintaympäristö on muuttunut ajan myötä. Liikuntakulttuuri on laajentunut urheilusta kuntoilun kautta terveys- ja arkiliikuntaan. Ulkoilun ja liikunnan merkitys terveyden, hyvinvoinnin ja elämänlaadun lähteenä on vahvistunut. Liikunnalla ja ulkoilulla on todettu saavutettavan yksilötason terveyttä edistävien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten vaikutusten lisäksi merkittäviä kansantaloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Liikunnalla on keskeinen merkitys sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin lisäämisessä, sillä liikunnan harrastamiseen liittyviä motiiveja ja vaikutuksia terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi ovat ilo, virkistys, sosiaalinen vuorovaikutus, rentoutuminen ja luonnosta nauttiminen. Liikunnan ja ulkoilun avulla vaikutetaan myönteisesti yhteisöllisyyden ja suvaitsevaisuuden lisääntymiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä tasa-arvoisemman yhteiskunnan rakentumiseen.

Nurmijärvellä vuonna 1998 tehdyn ulkoilukatselmuksen raportin (Suomen Latu, SULKA I -projekti) mukaan kunnan kaikissa kuntakeskuksissa oli tuolloin jonkintasoisia ulkoilu- ja latureitistöjä. Varsinkin latureittien kunnossapito oli jo tuolloin hankalaa koneiden siirtelyn takia. Ongelma on edelleen olemassa ja nostaa kunnossapidon kustannuksia. Maankäytöllisesti nähtiin kunta kuitenkin yhtenä harvoista metropolialueen alueen voimakkaasti kasvavista kunnista, joissa oli vielä mahdollisuuksia reitistöjen ja ulkoilualueiden rakentamiseen. Tilanne on edelleen sama, vaikka pitkälti kuntakeskusten välillä olevat maa-alueet eivät ole kunnan omistuksessa. Nurmijärvellä on tästä syystä jouduttu viimeisen 20 vuoden aikana tekemään paljon ulkoilulain mukaisia reittitoimituksia, joiden avulla edelleen voidaan luoda yhdysreittien verkosto joka luo koko kunnan kattavan ulkoilureittiverkoston. Nyt toteutetussa selvityksessä esiin nouseva kevyen liikenteen väylien tarve varsinkin kuntakeskusten välille nousi esiin myös vuonna 1998. Taajamia yhdistävä väylästä puuttui jo tuolloin.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden lajivalikoimassa on tapahtunut myös muutoksia. Toisaalta ulkoilupaikkojen valikoima on laajentunut ja muuttuneeseen kysyntään on pystytty vastaamaan esimerkiksi 3 frisbeegolfradan, 4 lähiliikuntapaikan ja tekonurmikenttien. Myös ulkoilureittien valaistus on lisääntynyt ja kuntaan on rakennettu kaksi luontopolkua sekä maankuntakaavan mukainen Seitsemän Veljeksen vaellusreitti. Tiedottamisessa on otettu isoja harppauksia eteenpäin ja nykyään asukas saa muun muassa reaaliaikaista tietoa latujen ja luistelukenttien kunnosta. Ulkoilukartan lisäksi kaikkien ulkoilupaikkojen tiedot löytyvät myös sähköisenä, joka oli yksi vuonna 1998 tehty kehittämissuositus. Euroopan unioni ja tuoteturvallisuuslaki ovat myös vauhdittaneet tätä kehitystä. Sama kehityskulku näkyy uimarannoilla, joilla säännökset esimerkiksi vedenlaadun ja turvallisuuden näkökulmasta ovat tiukentuneet ja siirtyneet terveysviranomaisen valvottavaksi. Tätä kautta uimarantojen valvontaa ja kunnossapitoa on myös selkeämmin priorisoitu.

Muita 2000-luvulla Nurmijärven ulkoiluolosuhteisiin kohdistuvia muutoksia ovat olleet yhteistyön lisääntyminen ja paraneminen eri tahojen kesken. Eri hallintokuntien ja toimijoiden välinen avoin ja ennakkoluuloton yhteistyö sekä hallintokulttuurin muuttaminen yhä osallistuvampaan suuntaan avaavat uusia, synergiaetuja tuottavia toimintatapoja vastata eri käyttäjäryhmien asettamiin palvelutarpeisiin. Yhteistyötä tehdään myös kolmannen sektorin kanssa ja kiristyvässä kuntataloudella yhteistyö on entistä tärkeämpää. Myös kunnan haasteet ovat muuttuneet. Toisaalta Nurmijärvellä muuttuu vuosittain 2000 uutta asukasta, jonka vuoksi aluetta rakennetaan voimakkaasti. Tässä kehityksessä viheralueiden ja lähimetsiä ei saa unohtaa. Samalla kunnan väestö ikääntyy, joka vaikuttaa varsinkin esteettömien lähivirkistyspalveluiden kehittämistarpeeseen. Liikuntakäyttäjien eriytyminen on haaste, joka näkyy selvimmin lasten

ja nuorten kohdalla mutta myös ikääntyvän väestön parissa. Niin liikunnallisesti hyvin aktiivisten kuin liikkumattomien määrät ovat kasvaneet. Liikuntakäyttäytymisessä, elämäntavoissa ja lajitarjonnassa tapahtuvat muutokset luovat paineita myös liikuntapaikkarakentamiselle. Liikuntapaikoissa painopiste suuntautuu perus- ja lähiliikuntapaikkoihin ja monikäyttöisiin liikuntatiloihin. Vapaa-ajalle asetettavat toiveet ja odotukset kasvavat edelleen, jolloin asiakkaiden laatu-tietoisuus ja odotusarvot liikunnan palvelutarjontaa kohtaan lisääntyvät. Uusien lajien nouseminen näkyy myös ulkoilupaikkojen ja virkistysalueiden vaatimuksissa. Uusien lajien nousemiseen liittyy myös nuorten näkökulma, joka tulee huomioida suunnittelussa.

6 SELVITYKSEN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Nurmijärvi on monipuolinen liikunta- ja urheilukunta. Tämän selvityksen perusteella aktiiviset ulkoilijat Nurmijärvellä ovat kohtuullisen tyytyväisiä kunnan ulkoilupaikkoihin. Suurimmat haasteet ulkoiluolosuhteissa liittyvät Nurmijärven kevyen liikenteen väylien verkon ja ulkoilureittien verkon kehittämiseen, olemassa olevien mahdollisuuksien kunnossapitoon ja uusien ulkoiluharrastusten huomioimiseen. Suhteutettuna ulkoilupaikkojen kehittämistarpeeseen vaikuttaisi ulkoilupalveluissa olevan enemmän kehittämistä: viitoitukset, taukopaikkojen kunnossapito ja ulkoiluolosuhteiden markkinointi nousevat esiin. Kokonaisuudessaan tarkasteltaessa Nurmijärven ulkoilureittien ja kuntoratojen valikoimaa, se on monipuolinen.

Selvityksen asukaskyselyssä asukailta kysyttiin myös missä ulkoiluun liittyvässä kehittämistyössä kunta on onnistunut. Kiitosta keräsivät varsinkin hiihtoladut ja niiden kunnossapidon seurantapalvelu, 7 veljeksen retkeilyreitti, jalkapallokentät, lähiliikuntapaikat, Rajamäen liikuntapuisto ja Sääksin ranta.

Tämän selvityksen perusteella Nurmijärven ulkoilutyöryhmä ehdottaa seuraavia toimenpiteitä:

- Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelman resurssointi ja toteuttaminen
- Talvikävelyreitin kokeilu
- Ulkoilupaikkojen yhtenäinen tiedottaminen ja markkinointi
- Taukopaikkojen kehittäminen uusien reittien yhteydessä
- Heikkarin esteetön ulkoilureitin laajempi markkinointi ja talvikävelyreitin kokeilu

Kävelyn ja pyöräilyn verkoston kehittäminen

Selvityksen asukaskyselyn sekä muiden valtakunnallisten tutkimusten mukaan pyörätiet ja jalankulkuväylät ovat yksi suomalaisten kuten myös nurmijärveläisten suosituimmista ulkoilupaikoista. Asukaskyselyssä 87 prosenttia vastaajista sanoi käyttävänsä kohdetta ulkoiluun (Liite 1). Samalla väylät ovat yksi parhaimmista matalan kynnyksen lähiliikuntapaikoista, koska lähes jokaisella väylä pitäisi löytyä alle 500 metrin päästä kotoa.

Selvityksessä Turun pyörätiet ja jalankulkuväylät nousivat ulkoilupaikoista eniten kehittämistä vaativaksi kohteeksi (Taulukko 5). Nurmijärvellä tehtiin vuonna 2010 Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma. Nyt toteutetun selvityksen tulokset ovat edelleen vahvistaneet käsitystä suunnitelmassa mainituista Nurmijärven kaupungin pyöräteiden ja kevyen liikenteen väylien kehittämistarpeista. Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa kohdistuvat ne eniten kevyen liikenteen väylien verkoston kehittämiseen. Tarvetta on uusille reiteille taajamien sisälle (Kirkonkylä, Klaukkala, Rajamäki) ja välille (yhdytreetit). Olemassa olevien väylien kunnan parantaminen nousee myös jonkin verran esiin.

Kaiken kaikkiaan kevyen liikenteen väylähankkeita on Nurmijärven kunnan alueella yhteensä 42 kpl ja niiden yhteenlaskettu kustannusarvio on 11,4 M€. Näistä 21 kpl on kiireellisyysluokassa I tai I-II, 13 kpl luokassa II tai II-III ja 8 kpl luokassa III (Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma 2010). Iso osa näistä kohteista on Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen hallinnoimia, mutta hankkeita on mahdollista toteuttaa hyvinkin nopealla aikataululla, mikäli kunta on halukas osallistumaan hankkeen rahoittamiseen.

Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden selvitystä tehnyt työryhmä toteaa pyöräteiden ja jalankulkuväylien olevan erittäin merkittävä matalan kynnyksen arkiliikuntaa ja ulkoilua tukeva olosuhde, jonka kehittämistä asukkaat toivovat. Työryhmä näkee erittäin tärkeänä väylien kehittämisen kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelman (2010) mukaisesti (Liite 4). Poliittisen tahtotilan ja määrätietoisuuden kehittämisen avulla Nurmijärven on mahdollista kehittyä pyöräilykunnaksi seuraavan kymmenen vuoden aikana. Nykyisellään erillisrahoitusta kohteiden toteuttamiseksi ei ole. Kohteiden kehittämiseksi ei myöskään ole asetettu aikataulua. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden edistämiseksi vaadittaisiin Turussa läpimurto: korvamerkitty vuosittainen summa olosuhteen edistämiseksi.

Ulkoilureittien kehittäminen

Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden selvityksen mukaan ulkoilureittien kokonaistilanne on kohtuullisen hyvä ja reittejä on riittävästi. Samalla kehittämistarpeita voidaan tunnistaa. Selvityksessä ulkoilureittien osalta esiin nousevat esiin maantieteellisesti isossa kunnassa haasteeksi nouseva ulkoilureittien saavutettavuus. Selvityksen asukaskyselyn tuloksia tarkasteltaessa vaikuttaisi isoin Nurmijärven ulkoilureittejä koskeva haaste olevan sekä erilaisten reittien että talvella hiihtolatuja hajanaisuus, joka tuottaa ongelmia kunnossapidolle sekä nostaa kunnossapidon kustannuksia. Asukkailta kysyttiin esimerkiksi mitä ulkoilupaikkoja he toivoisivat eniten lähemmäksi kotiaan. Eniten toivottiin ulkoilureittejä ja hiihtolatuja. Myös tulevaisuudessa kaupunkirakenteen tiivistyessä erityisen tärkeää onkin huomioida viherkäytävien tarpeet ja sijainti suhteessa nykyiseen ulkoilureittiverkoston. Nurmijärven ulkoiluolosuhteiden selvitystä tehnyt työryhmä toteaaakin ulkoilureittien tilanteen pyöräteiden ja jalankulkuväylien kaltaiseksi. Kunta on vuonna 2010 tehnyt suunnitelman niiden kehittämiseksi. Työryhmä näkeekin tärkeänä väylien kehittämisen kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelman (2010) (Liite 4). Vain tätä kautta Nurmijärvelle voidaan luoda yhtenäinen ulkoilureittien verkosto, joka jo 10 vuotta sitten oli kehittämislistalla.

Hiihtoladuilla tulevaisuudessa sekä nyt tehdyn asukaskyselyn että muiden selvitysten perusteella avainasemaan nousevat valaistus, väylän leveyden riittävyys sekä luistelu että perinteiseen hiihtoon sekä ladun profiilin loivuus ikääntyvän väestön näkökulmasta. Varsinkin valaistusta toivotaan laduille. Lisäksi hiihtoladuilla kehittämistarpeena esiin nousee kevyen liikenteen väylien ja ulkoilureittien tapaan yhdysreittien tarve, joiden avulla pystytään muodostamaan yhtenäinen, pidemmistä ympyräreiteistä koostuva latuverkosto. Myös latujen kunnossapitoa toivotaan tiheimmäksi.

Myös talvella harrastettavien ulkoilulajien kirjo on laajentunut hiihdosta kävelyn, lumikenkäilyyn ja juoksulenkkeilyyn. Muutoksen myötä muuttuvat ovat muuttuneet myös vaatimukset olosuhteille. Suuri uuden olosuhteen tarve Nurmijärvellä kohdistuu **talvisiin kävelyreitteihin/ulkoiluteihin**, joiden puute ajaa kävelijät ja koirien ulkoiluttajat hiihtoladuille. Tästä syntyy konflikteja osapuolten välille. Selvityksen yhteydessä toteutetussa asukaskyselyssä kävelijöiden ohella myös moni hiihtäjä esitti, että kunnassa alettaisiin kunnostaa luonnossa kulkevia kävelyreittejä lumiseen aikaan. Yksi tämän selvityksen ulkoilupaikkoja koskevan asukaskyselyn toiveista oli talvella metsässä kulkeva kävelyreitti. Kokeiluluontoisen reitin avulla pystyttäisiin selvittämään onko reitille oikeaa tarvetta. Samalla myös paine hiihtoladuilla ulkoiluun vähenee ja ristiriitoja hiihtäjien ja muiden ulkoilijoiden välillä pystytään välttämään. Nurmijärven ulkoilutyöryhmä ehdottaa metsässä kulkevan talvikävelyreitien toteuttamista ja markkinointia kokeiluluontoisesti talvella 2011–2012. Myös koirahiihtolatuja toivottiin jonkin verran. Tätä voidaan kokeilla myös olemassa olevalla ladulla osoittamalla tietyinä aikaväli, jolloin koirahiihto on sallittua.

Hyvän ulkoilureittiverkoston tunnuspiirteisiin kuuluu kohteiden **viitoittamisen lisäksi monipuolinen tiedottaminen** ja reittien markkinointi sähköisesti ja karttojen avulla. Nurmijärven kunta uudisti vuonna 2010 kotisivujaan ja niiltä löytyy sekä kaikki liikuntapaikkoja koskeva että ulkoilureittejä koskeva esite. Painetussa muodossa ulkoilupaikoista tiedotetaan Nurmijärven matkailu- ja ulkoilukartan sekä ulkoilureittien ja hiihtolatujen esitteen avulla. Lisäksi kunta julkaisee Liikkeelle -lehteä. Kunnonseuranta kertoo asukkaalle talvella sekä hiihtolatujen että luistelukenttien kunnan reaaliajassa. Tulevaisuudessa kunnonseurantapalveluiden kehittämisen tarve tulee nousemaan entistä enemmän esiin. **Kohteiden yhtenäinen markkinointi** nousi myös esiin ulkoilutyöryhmän keskusteluissa. Nurmijärvelle muuttaa vuosittain 2000 uutta asukasta, joille informaatio kunnan ulkoilumahdollisuuksista on tärkeää. Myös muille asukkaille ulkoilupaikkoja voitaisiin esitellä laajemmin esimerkiksi kunnan tiedotuslehdessä julkaistavan juttusarjan avulla.

Myös reittien varsilla sijaitsevat **taukopaikat** vaativat systemaattista kehittämistä. Tauskopaiikkojen osalta asukkaat toivovat niiden määrän lisäämistä. Nykyisellään Nurmijärvellä ei ole reittejä, joille niitä olisi järkevä sijoittaa. Tulevaisuudessa esimerkiksi Klaukkalan reittien kehittämisen yhteydessä asia voidaan kuitenkin huomioida. Myös 7 veljeksien vaellusreitille voidaan pohtia taukopaikkaa.

Uimapaikkojen kehittäminen

Selvityksen asukaskyselyssä **uimarantojen** osalta esiin nousi jonkin verran kehittämistarvetta. Uimarannoilla sijaitsevien pukusuojiin ja wc -rakennusten siisteyteen tulee kiinnittää tulevaisuudessa huomioita. Lisäksi rannoille toivottiin lisää roska-astioita. Parhailaan Nurmijärvellä on käynnissä Tiiran uimarannan kehittäminen, jonka yhteydessä myös Nurmijärven avantouinnin olosuhteet paranevat. Asukaskyselyssä asukkaat toivoivat kuntaan toista lämmitetyllä pukukopilla ja virtauslaitteella varustettua avantouintipaikkaa. Tiiran uimarantaa kehitetäänkin parhailaan ja suunnitteilla on uusi huoltorakennus.

Muut kehittämiskohteet

Uusina reitteinä selvityksen asukaskyselyn vastaajat toivovat **esteetöntä ulkoilureittiä**. Nurmijärvellä on yksi esteetön reitti: Heikkarin esteetön ulkoilureitti. Vaikuttaisikin siltä, että reittiä tulisi markkinoida entistä laajemmin. Esteetön ulkoilureitti soveltuu moneen tarkoitukseen esteettömän ulkoilun rinnalla: lapsiperheiden rattailla tehtäviin lenkkeihin ja rollaattorilla liikkuvien ulkoiluun. Muiden ulkoilureittien esteettömyyteen liittyen toivottiin myös ulkoilureiteille lisää taukopaikoiksi istuinpenkkejä, jotta etenkin vanhempi ulkoileva väestö voisi välillä levähtää niillä. Myös **matkaluistelurataa ja ratsastusreittiä** toivotaan asukaskyselyssä.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

- Fogelholm, M., Paronen, O. & Miettinen, M. (2007), Liikunta -Hyvinvointipoliittinen mahdollisuus. Suomalaisen terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti ja kehittyminen 2006. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:1. Helsinki.
- Hallikainen, V. (1990), Luonnon virkistyskäytön perusteet. VAPK-kustannus. Helsinki.
- Hemmi, J. (2005), Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 2. Gummerus kirjapaino Oy. Nurmijärvi.
- Hentilä, H-L. & Joki-Korpela, L. (2004), Liikunnan olosuhteet yhdyskuntasuunnittelussa ja kaavoitusprosessissa. Esiselvitys. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Yhdyskuntasuunnittelun laboratorio. Julkaisu AO B 25.
- Hentilä, H-L. & Joki-Korpela, L. (2005), Liikunta osaksi yhdyskuntasuunnittelua. Projektiraportti. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Yhdyskuntasuunnittelu.
- Hentilä, H-L. & Luoma, S. (2007), Arkiliikunta murroksessa -nousevat lajit Oulussa. Arkiliikuntaa edistävä elinympäristö. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Julkaisu AO C127.
- Järviluoma, J. (2006), Turistin luonto. Tutkimus luonnon merkityksestä matkailun vetovoimatekijänä neljässä Lapin matkailukeskuksessa. Lapin yliopisto. Matkailututkimuksen väitöskirja.
- Kansallinen liikuntatutkimus (2005-2006), Aikuisliikunta. SLU:n julkaisusarja 2006:6. Helsinki.
- Kansallinen kestävä kehityksen strategia. (2006), Kohti kestäviä valintoja. Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2006:5. Helsinki.
- Karjalainen, E. (1995), Ulkoilureitti: Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille. Rakennusalan kustantajat. Helsinki.
- Kinnunen, A. & Riekkinen, L. (toim.) (1985), Liikunta ja ympäristö. Käsikirja ulkoilualan päättäjille, suunnittelijoille ja toteuttajille. Suomen Latu ry. Helsinki.
- Luoto, K. (2007), Liikuntaharrastusten luonnonvarojen kulutuksen arviointi MIPS -menetelmällä. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Nuori Suomi ry. (2007), Lähiliikuntapaikkojen arviointitutkimus. Nuori Suomi ry:n julkaisusarja. Helsinki.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2007), Kansallista liikuntaohjelmaa valmisteleva toimikunta. Liikunta valintojen virrassa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:13. Helsinki.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2008), Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011. Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2008:45. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2007), Liikkuva ja hyvinvoiva Suomi 2010-luvulla. Ehdotus kansalliseksi liikuntaohjelmaksi julkisen ohjauksen näkökulmasta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:17. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2009), Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2007. Opetusministeriön julkaisuja 2009:6. Helsinki.

Paronen, O. (2001), Ulkoilun hyvinvointi -kokemukset ja esteet. Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 100–111.

Pelkonen, J. & Tyrväinen, L. (2005), Kuntaviheralueiden koetut arvot ja merkitys asukkaille Länsi-Vantaalla. Helsingin yliopisto. Metsäekologian laitos.

Pouta, E. & Sievänen, T. (2001), Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimuksen tulokset -Kuinka suomalaiset ulkoilevat? Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 32–76.

Rajaniemi, V. (2005), Liikuntapaikkarakentaminen ja maankäytön suunnittelu: tutkimus eri väestöryhmät tasapuolisesti huomioon ottavasta liikuntapaikkasuunnittelusta ja sen kytkemisestä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavoitukseen. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Väitöskirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2008), Valtioneuvoston periaatepäätös terveyttä edistävän liikunnan ja ravinnon kehittämislinoista. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2008:10. Helsinki.

Suomen Latu ry. (1998), Nurmijärven ulkoilumahdollisuuksien katselmus 20.10.1998.

Suomen Latu ry. (2000), Ulkoilumahdollisuudet Suomen kunnissa. SULKA I -projektin loppuraportti 2002. Helsinki.

Telama, R. (1986), Mikä liikunnassa kiinnostaa – liikuntamotivaatio. Teoksessa P. Vuolle, R. Telama & L. Laakso (toim.) Näin suomalaiset liikkuvat. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 50. Valtion painatuskeskus, 149–176. Helsinki.

Virtanen, V., Pouta, E. Sievänen, T. & Laaksonen, S. (2001), Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimuksen aineistot ja menetelmät. Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 19–31.

Sähköiset lähteet

Kansallinen liikuntatutkimus. (2009–2010), Aikuisliikunta. Suomen Liikunta ja Urheilu ry. <http://www.slu.fi/@Bin/119400/Kansallinen_liikuntatutkimus_2005_2006_Aikuiset_taitettu.pdf>

Kansanterveyslaki. (2004). <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>>

Kuntalaki. 17.3.1995/365 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040075>>

Liikuntalaki 18.12.1998/1054. < <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981054>>

Liikunta ja elinympäristö -sivusto. <<http://www.oulu.fi/liikunnanolosuhteet/taustaa.html>>

Liikuntalaki 18.12.1998/1054 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981054>>

Liikuntapaikkatutkimus. (2008), Suomen Ladun TNS -gallupilta tilaama tutkimus. Suomen Latu ry. Helsinki. <http://www.suomenlatu.fi/pdf/jarjesto/liikuntapaikat_tutkimus_01-2008.pdf>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>>

Metsätutkimuslaitos. (2010), Metsästä hyvinvointia -tutkimusohjelma.
<<http://www.metla.fi/ohjelma/hyv/>>

Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma 2010. (2010),
Nurmijärven kunta.
<http://www.nurmijarvi.fi/asuminen_ja_ymparisto/kadut_liikenne_ja_kunnallistekniikka/liikenne/kevyt_liikenne>

Nurmijärven maankäytön kehityskuva 2040. (2011), Nurmijärven kunta.
<http://www.nurmijarvi.fi/asuminen_ja_ymparisto/kaavat_tontit_ja_rakennusluvut/yleiskaavoitus/maankayton_kehityskuva_2040>

Suomen Kuntaliitto. (2001), Kestävän kehityksen linjaukset kunnissa ja Suomen Kuntaliitossa.
Kuntaliiton hallitus 12.12.2001.
<http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;356;1987;67816>

Suomen Latu ry. (2009), SULKA II Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus 2009-2011.
Hankesuunnitelma. <<http://suomenlatu-fi-bin.directo.fi/@Bin/c431f9dfa20cca135df449bb0ce90cf8/1283933685/application/pdf/149176/Hankesuunnitelman%20versio%20kotisivuille.pdf>>

Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki -sivusto. (2011), Nurmijärven tiedot.
<www.liikuntapaikat.fi>

Tyrväinen L., Silvennoinen H., Korpela K. & Ylen M. (2007), Luonnon merkitys kuntalaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52:57–77.
<<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052.htm>>

Ulkoilufoorumi. (2005), Ulkoilufoorumin kannanotto 19.5.2005. <<http://suomenlatu.fi/?S0108>>

Ulkoilulaki 13.7.1973/606 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730606>>

Valtioneuvosto. (2008), Valtioneuvoston periaatepäätös liikunnan edistämisen linjoista. Liite 2.
<<http://www.minedu.fi>>

LIITTEET

Liite 1. Ulkoilu- ja ulkoilupaikkojen käyttö selvityksen asukaskyselyn mukaan.

	Käytän kohdetta ulkoiluun N	Käytän kohdetta ulkoiluun %
Pyörätiet	480	87,0
Uimarannat	398	72,1
Hiihtoladut	392	71,0
Metsät	384	69,6
Kuntopolut ja radat	371	67,2
Luontopolut	308	55,8
Luistelukentät ja kaukalot	241	43,7
Lähipuistot	238	43,1
Maastohiihtokeskukset	229	41,5
Retkeilyreitit	222	40,2
Lähiliikuntapaikat (lasten ja nuorten liikuntaan sekä terveysliikuntaan tarkoitettu liikuntapaikka, joka sijaitsee asuinalueella tai välittömässä läheisyydessä)	173	31,3
Yleisurheilukentät	150	27,2
Palloilukentät (eri kokoiset hiekka- ja nurmikentät)	123	22,3
Luonnonsuojelualueet	95	17,2
Rullasuksien- / rullaluistelureitit	89	16,1
Laskettelurinteet ja rinnehiihtokeskukset	76	13,8
Matkaluistelureitit / Luonnonjääradat	75	13,6
Suunnistusalueet	73	13,2
Maastopyöräilyreitit	71	12,9
Leiri- ja retkeilykeskukset	71	12,9
Golfkentät	64	11,6
Avantouintipaikat	58	10,5
Veneilyn, soudun ja melonnan rantautumispaikat	55	10,0
Tekojäät	49	8,9
Tenniskentät	48	8,7
Melontareitit	37	6,7
Ratsastusreitit	34	6,2
Koripallokentät	34	6,2
Frisbeegolfradat	28	5,1
Beachvolleykentät	17	3,1
Pesäpallkentät	17	3,1
BMX- sekä rullalautailu- ja rullaluistelupuistot	15	2,7
Pyörätuolireitit	12	2,2
Ulkokiipeilypaikat	12	2,2
Lentopallokentät	11	2,0
Veneilyreitit	9	1,6

Liite 2. Nurmijärven ulkoilupaikat 2011.

LISÄTIETOJA NYKYTILASTA		KEHITTÄMISEHDOTUS		PITUUS/KPL	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ
Kuntopolut ja radat valaistut, kesä sekä kesä-talvi-käytössä olevat					
Rajamäen Kehityksen majan kuntorata	helppo			0,8	Seura
Rajamäen liikuntapuiston kuntorata	helppo	Alikulku Kiljavannummen reitistölle		1,5	Kunta
Alhonnitun kuntorata	vaikea			1,3	Kunta
Kirkonkylä Parkkimäen kuntorata	keskivaikea	Yhteys KK:n liikuntapuisto		1,7/3,2	Kunta
Klaukkalan Tornimäen kuntorata	keskivaikea			3,2	Kunta/Yrittäjä
Nummenpään kuntopolku	helppo	Kaipaa parannusta ja sillan korjausta		1,5	Kunta/seura
Nukarin kuntopolku	keskivaikea			1,3	Kunta
Luontopolut ja retkeilyreitit					
Seitsemän Veljeksien vaellusreitti	Nurmijärven osuus valmiina, yhteys Hyvinkäälle valmis			33	Kunta/maaomistajat
Koskikara luontopolku Myllykoski		Luontopolun taulut uusittava, pk. osa seitsemän veljeksien reittiä		1	Kunta
Kirkonkylä-Myllykoski ulkoilureitti					Kunta
Hiihtoladut / latureitit (v=vapaa, p=perinteinen)					
Kiljavannummen hiihtoladut p/v	helppo	Valaistusta lisätään 2011		45	Kunta/maaomistajat
Rajamäen liikuntapuiston kuntorata p/v	helppo			1,5	Kunta
Kirkonkylä Parkkimäen kuntorata p/v	keskivaikea			1,7/3,2	Kunta
Alhonnitun hiihtoladut p/v, myös koiralatu p/v	vaikea			1,3	Kunta
Klaukkalan Tornimäen kuntorata p/v	keskivaikea			3,2	Kunta/Yrittäjä
Nummenpään kuntopolku p	helppo			1,5	Kunta/seura
Nukarin Palojoen latuverkosto p (pelloille)	helppo			n. 10 km	Kunta/seura
Nurmijärven Golfkentän ladut p	helppo				Seura
Kirkonkylä järvenpohjan ladut p (pelloille)	helppo			5	Kunta
Klaukkala Isoniittu-Mäntysalo ladut p/v (pelloille)	helppo	Yhteys Metsäkyliään		6,2	Kunta
Klaukkala Harjulan ladut p/v (pelloille)	helppo			5	Kunta
Metsäkylän koulun, ladut p/v (pelloille)	helppo	Yhteys Isoniittu-Mäntysalo ladulle		3	
Matkaluistelureitti, Luistelutiet / -polut					
Rajamäen liikuntapuiston	helppo	Ei ole jäädytetty joka talvi		0,5	Kunta

matkaluistelurata						
Pyörätuolireitit/esteettömät reitit						
Heikkarin helppo ikäihmisten reitti				0.7		Kunta
Maastopyöräilyreitit						
Kiljavannun alue						
Alhoniitun alue						
Klaukkalan Tornikeskus maastopyöräilykeskus			vaikea			Yritys/seura
Seitsemän Veljeksien reitti osittain			keskivaikea			Kunta
Melontareitit						
Vantaanjoki						
Luhtajoki						
Lepsämän joki						
Sääksjärvi						
Suunnistusalueet (kartan numero)						
Alhoniittu (89)						Kunta/RR
Astrakan (94)						Kunta/RR
Haikala (78)						Kunta/RR
Hynnänkorpi (65)						Kunta/RR
Härkähaanmäki (Kunta/RR
Kalkkivuori (93)						Kunta/RR
Kiljavannunnummi (54)						Kunta/RR
Klaukkalan vesitorni (56)						Kunta/RR
Klaukkala (48)						Kunta/RR
Klaukkala 2 (52)						Kunta/RR
Klaukkala-Mäntysalo (74)						Kunta/RR
Klaukkala Tormimäki (63)						Kunta/RR
Käpylännunnummi (64)						Kunta/RR
Lepsämä I (20)						Kunta/RR
Löytylampi (47)						Kunta/RR
Maaniitun opetuskartta (67)						Kunta/RR
Maaniittu-Myllykoski (72)						Kunta/RR
Myllykoski (71)						Kunta/RR
Mäntysalo (49)						Kunta/RR
Nummenpää-Röykkä (60)						Kunta/RR
Nukari						Kunta/RR
Palojen koulu, opetuskartta (90)						Kunta/RR
Parkkimäki (55)						Kunta/RR

Partionummi (76)				Kunta/RR
Pinninummi (45)				Kunta/RR
Pitkämäki (58)				Kunta/RR
Portinkallio (51)				Kunta/RR
Rajämäki, sprinttikartta (66)				Kunta/RR
Rokokallio (41)				Kunta/RR
Salmelanmäki (84)				Kunta/RR
Vierikka				Kunta/RR
Ulkoilu- ja retkeilyalueet				
Myllykosken ulkoilualue				Kunta
Nukarinkosken ulkoilualue				Kunta
Kiljavannummen ulkoilualue				Kunta
Porkkalannimen ulkoilualue				Kunta/yhdistys
Laskettelurinteet ja rinnehihtokeskukset				
Klaukkalan Tornikeskus				Yritys
Golfkentät				
Nurmijärven Golfkeskus 9+9+9 ja Par 3 kenttä (9)				Osakeyhtiö
Frisbeegolfradat				
Rajamäen liitokiekko golfradat 18 väylää			Kartat kunnan kotisivuilla	Kunta
Maaniitun - Ihantolan puiston golfradat 15 väylää			Kartat kunnan kotisivuilla	Kunta
Sääksin uimarannan frisbeegolf korit			Muutama kori uimarannalla	Kunta

MAAUIMALAT JA UIMARANNAT	KEHITTÄMISEHDOTUS	PITUUS/KPL	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ
Uimarannat			
Sääksin uimaranta (esteetön)			Kunta
Valkjärvi Tiiran uimaranta	Yleissuunnitelma valmistunut		Kunta
Uimapaikat			
Sääksi Röykän ranta (sis. venepaikat)			Kunta
Herusten uimapaikka			Kunta
Vaaksin uimapaikka			Kunta
Valkjärvi Lähterlän uimapaikka (sis. venepaikat)			Kunta
Avantouintiapaikat			
Klaukkala Tiiran avantouintiapaikka	Uusi huoltorakennus (yleissuunnitelma)		Kunta/seura
Sääksi seurakunnan avantouintiapaikka			Seurakunta
	KEHITTÄMISEHDOTUS	PITUUS/KPL	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ
Puistokäytävät		10 km	kunta
Lähipuistot (44 kpl)			
Aleksis Kiven leikkikenttä			kunta
Haikalan leikkikenttä			kunta
Hevontien leikkikenttä			kunta
Hindrikanpolun leikkikenttä			kunta
Huitin leikkikenttä			kunta
Isokallion leikkikenttä			kunta
Jokirannan leikkikenttä			kunta
Jousimäen leikkikenttä			kunta
Karsillantien leikkikenttä			kunta
Kaskitien leikkikenttä			kunta
Kaskikummun leikkikenttä			kunta
Kielovaaran leikkikenttä			kunta
Koivutien leikkikenttä			kunta
Kuntotien leikkikenttä			kunta
Kylänpään leikkikenttä			kunta
Kyntäjätien leikkikenttä			kunta
Laidunalueen leikkikenttä			kunta
Lintumetsän leikkikenttä			kunta
Luotolan leikkikenttä			kunta
Maaniitun leikkikenttä			kunta

Mäntyselän leikkikenttä			kunta
Nikkarinmäen leikkikenttä			kunta
Patterikujan leikkikenttä			kunta
Peukaloisen leikkikenttä			kunta
Pietarinmäen leikkikenttä			kunta
Polkkatien leikkikenttä			kunta
Puistolän leikkikenttä			kunta
Puuradan leikkikenttä			kunta
Ropakon leikkikenttä			kunta
Sakaran leikkikenttä			kunta
Seppään leikkikenttä			kunta
Seurantien leikkikenttä			kunta
Suorannan leikkikenttä			kunta
Syrjälän leikkikenttä			kunta
Tenhokallion leikkikenttä			kunta
Toivolän leikkikenttä			kunta
Toreenintien leikkikenttä			kunta
Ullantien leikkikenttä			kunta
Urttilantien leikkikenttä			kunta
Vaaksintien leikkikenttä			kunta
Vanhamylyrannan leikkikenttä			kunta
Versotien leikkikenttä			kunta
Veräjänkierron leikkikenttä			kunta
Väinölään leikkikenttä			kunta
Luonnonsuojelualueet			
Rajämäki vesitorinmäen luonnonsuojelualue		3,5 ha	kunta
Koivuniemen luonnonsuojelualue Röykkä			metsähallitus
Kiljavan lähteikköjen luonnonsuojelualue			
Veikkolan lehtokorpi Nukari			
Kaanaan vanhametsä			yksityinen
Kaikkilampi-Sääksjärvi natura-alue			yksityiset
Klaukkalan Isosuo natura-alue			yksityiset
Kalastusalueet ja -paikat			
Myllykoski			
Nukarinkoski			
Sääksjärvi			
Valkjärvi			
Leiri- ja retkeilykeskukset			

Märkiön leirikeskus (nuorisopalvelut)			Kunta
SF Caravan Hyvinkään seudun alue Sääksjärvi	Hyvinkään kunnan vuokraamalla		Yhdistys
Lähilampicaravan alue			Yksityinen
Veneilyn, soudun ja melonnan tukikohtat			
Sääksin uimaranta (melonta, surffaas)	Nurmijärven ja Hyvinkään yhteistyö		Kunnat/seurat
Tauko-, yöpymis- ja ruuanlaittopaikat			
Nukarinkosken laavu			Kunta/yhdistys
Myllykosken taukopaikat (nuotiot ja laavu)			Kunta
Märkiön leirikeskuksen laavu			Kunta
Kiljavannunnuumen nuotiopaikka			Kunta
Sääksjärvi Mustasaaren nuotiopaikka			Kunta
ULKOKENTÄT JA LÄHILIIKUNTAPAIKAT	KEHITTÄMISEHDOTUS	PITUUS/KPL	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ
Lähiliikuntapaikat			
Kirkonkylä Laidunalueen lähiliikuntapaikka	Peruskorjauksen tarpeessa		Kunta
Palojoen koulun lähiliikuntapaikka			Kunta
Haikalan koulun lähiliikuntapaikka			Kunta
Klaukkala yläasteen skeittipaikka	peruskorjaus 2011		Kunta
Kaikille avoimet urheilukentät			
Klaukkalan urheilualue			
Kirkonkylän urheilukenttä			
Koripallokentät			
Klaukkalan urheilun alueen kenttä			Kunta
Rajamäen liikuntapuiston kenttä			Kunta
Kirkonkylä Päiväkodin kenttä			Kunta
Lähiliikuntapaikat myös koripallokentät			Kunta
Lentopallokentät			
Kirkonkylä päiväkodinkenttä			
Beachvolleykentät			
Sääksin uimarannan kentät 3 kpl			Kunta
Rajamäen liikuntapuiston kenttä			Kunta
Kirkonkylä Laidunalueen lähiliikuntapaikka			Kunta
Eri kokoiset pallokentät			
Rajamäen liikuntapuiston nurmikentät	Monta erillistä kenttää		Kunta
Kirkonkylä Maaniitun koulun nurmialue	Monta erillistä kenttää		Kunta

Tekonurmikentät				
Klaukkalan urheilualueen lämmitettävä tekonurmikenttä	Maton vaihto kesä 2011			Kunta
Rajamäen liikuntapuiston tekonurmikenttä				Kunta
Pesäpallkentät				
Kirkonkylä päiväkodin kenttä	Lyöntipaikka tekonurmea, kivituikka			Kunta
Muut kentät kts. Yhdistelmäkentät				
ULKOKENTÄT JA LÄHILIIKUNTAPAIKAT	KEHITTÄMISEHDOTUS	PITUUS/KPL	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ	
Tenniskentät				
Klaukkalan urheilualueen massapintaiset kentät 3 kpl				Kunta/seura
Kirkonkylä päiväkodinkentän tenniskenttä				Kunta/seura
Mäntyselän Tennisseuran massapintainen kenttä				Seura
Rajamäen Kehityksen majan asvalttikenttä				Seura
Jääkiekkokaukalot				
Klaukkalan urheilualue				Kunta
Mäntyselän koulun kenttä				Kunta/yritys
Ihantolan jääkiekkokaukalo				Kunta
Rajamäen liikuntapuiston kenttä				Kunta
Luistelukentät				
Kts yhdistelmäkentät	31 kpl kaudella 2010-2011			Kunta/yritys
Yhdistelmäkentät (kivituikkapintaiset kentät)				
Haikalan koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Harjulan koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Karhunkorven koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Klaukkalan koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Lepsämän koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Lukkarin koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Länsikaaren koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Maaniitun koulun kebnttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Metsäkylän koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Nukarin kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Nummenpään kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Seura/Kunta
Palojoen koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Röykän pallokenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Suomiehen koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta/yhdistys
Syrjälän koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Uotilan koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta
Valkjärven koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue			Kunta

Isoniitun koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta
Mäntyselön koulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta
Nurmijärven Yhteiskoulun kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta
Rajamäki Kuntolan kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta
Harjulan pallokenttä	Hiekkakenttä		Kunta
Klaukkalan Toivolan kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		
Lintumetsän kenttä	Hiekkakenttä		
Lepsämän pallokenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta/seura
ULKOKENTÄT JA LÄHILIIKUNTAPAIKAT	KEHITTÄMISEHDOTUS	PITUUS/KPL	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ
Herusten pallokenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta/yksityinen
Kirkonkylä Päiväkodin kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta
Kirkonkylä Ihantolan pallokenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Kunta
Korven pallokenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Seura
Toivolanraitin kenttä	Hiekkakenttä, luistelualue		Yhdistys/yritys
Klaukkalan urheilualueen pallokenttä (talvella kuplahalli)	Hiekkakenttä		Kunta
Rajamäki Tornitienkenttä	Hiekkakenttä		Kunta
Kaskitien kenttä	Hiekkakenttä		Kunta

Lite 3. Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma 2010: Kevyen liikenteen hankkeet.

Sijainti	Toimenpidenro	Kohde	Lisätiedot sekä arvioitu toteutusvuosi (I luokan hankkeet)	Kiireellisyys	Pituus m	Leveys m	Valaistus	Materiaali	Toteuttaja	Rakentamiskustannus (€)
Kirkonkylä	K1	Yhteystarve, Ojakkalantie	Jatketaan nykyistä kevyen liikenteen väylää	III		3,0	X	AB	ELY/K	
	K2	Yhteystarve, Ojakkalantie-Ilvesvuori	Väylillä Ojakkalantie- Ilvesmäki. Vaatii aikulun Hämeenlinnantielle. 2013.	I		3,5	X	AB	K	
	K3	Ilvesvuoren alikulku	Hämeenlinnantien alitse. Moreeni /kallio. 2013.	I		4,0	X		ELY/K	500 000
	K4	Yhteystarve, Ilvesvuori - Palojoentie	Ilvesvuorelta etelään. 2013.	I		3,5	X	AB	K	
	K5	Ojakkalantie	Kevyen liikenteen väylä toisella puolella	I-II	250	3,5	X	AB	K	60 000
	K6	Laidunkaaren jatke	Jatketaan nykyistä väylää Hämeenlinnantielle. 2012-2013.	I	600	3,5	X	AB	K	175 000
	K7	Kielovaarantie - Mt130	Yhteys bussipysäkeille asuntoalueilta.	II	150	3,0	X	Kivit.	P	43 000
	K8	Mahlamäentie- Kirstaantie	Myös katuyhteystarve. 2015.	I	500	3,5	X	AB	K	174 000
	K9	Aleksis Kiven tie	Yhteys on tien toisella puolella. Sankarihautaus.	III	200	3,5	X	AB	K	50 000
	K10	Ratinkuja - Aleksis Kiven tie	Yhteys päiväkodille ja erityiskoululle	III	150	3,5	X	Kivit.	K/P	50 000
	K11	Perttulantie	2013-2014	I	500	3,5	X	AB	ELY/K	110 000
	K12	Krannilankaari	Uusi katu, yhteys tulossa kadunrakentamisen yhteydessä. 2013-2014.	I	500	3,5	X	AB	K	110 000
	K13	Helsingintie	Alikulku, Helsingintien - Perttulantien kiertoliittymän rakentamisen yhteydessä. Savi. 2016.	I		4,5	X		ELY/K	500 000
	K14	Sepäntie	Uusi katu, yhteys tulossa kadunrakentamisen yhteydessä. 2013-2014.	I	400	3,5	X	AB	K	88 000
	K15	Raalantie	Alikulku. Savi.	II		4,5	X			500 000
	K16	Rajamäentie	Alikulku. Savi. 2016.	I		4,5	X			500 000
	K17	Yhteystarve, Rajamäelle	ELY:n hankekorissa A3. 2015.	I			X		ELY/K	
	K18	Yhteystarve, Perttulaan	ELY:n hankekorissa B	III			X	AB	ELY/K	
	K19	Yhteystarve, Nukarille	ELY:n hankekorissa B	II			X	AB	ELY/K	
Rajamäki	K20	Kumpurantie - Suotie	Myös katuyhteystarve osalla matkaa.	II	1200	3,5	X	AB	K	210 000
	K21	Yhteystarve, Kiljavantie-Rajamäentie	Vaatii ailiikulut rautatien ja Rajamäentien ali.	III	1300	3,5	X	AB	K	

Lite 4. Nurmijärven kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistön suunnitelma 2010: Ulkoilureittihankeet.

Sijainti	Toimenpidenro	Kohde	Lisätiedot sekä arvioitu toteutusvuosi (I luokan hankkeet)	Kiireellisyys	Pituus m	Leveys m	Valaistus	Materiaali	Toteuttaja	Rakentamiskustannus (€)
Kirkonkylä	U1	Koivulan reitti	Väillä Väinölä - Raalantie - Seitsemän veljeksien reitti	II	800	3	X	Kivit.	P/L	88 000
	U2	Väinölä reitti	Väillä Väinöläntie - Laidunkaari	II	1600	3	X	Kivit.	P/L	176 000
	U3	Nikkarinmäki	Väillä Nikkarinmäki - Koivikontie, toteutus 2011.	I	200	3	X	Kivit.	P	22 000
	U4	Kielovaarantie	Väillä Kielovaarantie - Mustakorventie	III	150	3	X	Kivit.	P	17 000
	U5	Kirkonkylän liikuntapuisto	Väillä Krannilantie - Suojalantie	II	700	3	X	Kivit.	P/L	77 000
	U6	Kyläjoen reitti	Kyläjoen varteen välille Sompionkuja - Puontila -	I-II	1900	3	X	Kivit.	L	210 000
	U7	Pappilan reitti	Väillä Ojakkalantie - Sompionkuja, yhdistyy U5:een	II	1300	3	X	Kivit.	P	143 000
	U8	Parkkimäki	Koulumatka, 2011.	I	300	3,5	X	Kivit.	P	33 000
	U9	Yhteystarve Nukarille	Vantaanjoen vieressä	III		1		Kivit.	L	
	U10	Yhteystarve, Heinoja	Väillä Laidunkaari - Rajamäentie	II-III						
	U11	Yhteystarve Kirkonkylä - Tuusula	Maakuntakaavassa, seudullisten hankkeiden kartalla	III						
	U12	Yhteystarve Kirkonkylä - Kijavanummi - Rajamäki	Maakuntakaavassa, seudullisten hankkeiden kartalla	III						
Rajamäki	U13	Valta-akseli- Tykkitorinmäki	Väillä Valta-akseli - Tykkitorinmäki.	III	1000	1	X	Kivit.	L	80 000
	U14	Rajamäentie, Valta-akseli - Käpylänummi	Ulkoilureitin alkulku. Hiekka.	III					ELY/L	300 000
	U15	Hangonväylä, Käpylänummi -Ampumarata	Ulkoilureitin alkulku. Sora /hiekkä.	III						300 000
	U16	Kylänpää	Väillä Hellaspolku - Lehtimäki - Kylänpäänkaari	II-III	1600	3		Kivit.		107 000
	U17	Rajamäentie, Hellaspolku - Kylänpää	Ulkoilureitin alkulku. Savi /hieno hieta.	II-III					ELY/L	500 000
	U18	Onnela		III	700	3		Kivit.		47 000
	U19	Korkeakallio	Väillä Mikkolantie - Isokalliontie. Seitsemän veljeksien reitti menee läpi.	III	2000	3		Kivit.		134 000
	U20	Mäenpää	Väillä Mutkapolku - Talmontie. 2013.	I-II	450	3		Kivit.		30 000
	U21	Kiljavantie, Urheilualue - Kylänpää	Alikulku. Savi /hieno hieta.	II					L	500 000
	U22	Yhteystarve pohjoiseen		III				Kivit.		

Liite 5. Nurmijärven ulkoilumahdollisuuksien katselmus 20.10.1998.

Nurmijärvi: 29 567 asukasta, pinta-ala 367 km², josta vesistöä 4,8 km²

Nurmijärven kunnantalolla pidetyssä ulkoilukokouksessa olivat läsnä Suomen ladun edustajien lisäksi mm. kunnan liikuntapäällikkö, kenttämestari, rakennustarkastaja, ympäristösihteeri, ympäristösuunnittelija, terveystarkastaja, Nurmijärven ladun pj. Ulkoilupaneelissa oli osallistujia 18.

KOHDE	NYKYTILANNE	KEHITTÄMINEN
1. Virkistysalueet	• yhteensä ___ ha	
1.1 Lähipuistot	• puistokohtaisia väyliä • leikkipaikkoja • koirien ulkoilutusalueita	
1.2 Ulkoilupuistot	• pinta-ala 5 ha, puistolatu, polkuverkosto, koulu liikunta • kulkureitit vuokrasopimuksella	• uusille alueille ulkoilureittitoimitus ja maanlunastus ulkoilureitin rakentamiseksi
1.3 Ulkoilualueet	• alue on Uud.maan virkistysalueyhdistyksen maiden ympäröimä ja rakennukset huonossa kunnossa • polkureitistö / suunnistuskartta • polkureitistö / suunnistuskartta	• rakennusten korjaus Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen toimesta ja alueiden yhdistäminen • ulkoilureittitoimituksen tekeminen • ulkoilureittitoimituksen tekeminen
1.4 Retkeilyalueet	• ei	
1.5 Erämaa-alueet	• ei	
2. Ulkoilureitit		
2.1 Kevyen liikenteen väylät	• yhteensä ___ km	
2.1.1 Kuntakeskuksissa; Nurmijärvellä Rajamäellä, Klaukkalassa, Röykkässä	• Taajamia yhdistävä kevyenliikenteen väyästö puuttuu.	• Lopentien parannuksen yhteydessä kevyenliikenteen väylä väylä -le Klaukkala - Röykkä
2.1.2 pikkuteitä		
2.2 Kuntoradat, -polut ja ladut		
2.2.1 Kuntoradat	• Yhteensä 10 kpl keskustassa ja kylissä. Yhteensä ___ km	• Kiljavannummen ulkoilureittitoimitus ja latuyhteys sitä kautta Hyvinkään latuverkkoon.
2.2.2.Hiihtoreitit	• Hiihtoreittejä 11 kpl, yhteensä ___ km. Tornimäen latu valaistu.	
2.2.2.1 Kiven hiihto	• n. 30 km	
2.2.2.2 Metsäkiylän lenkki	• 20 km ja 5 km	
2.2.3 Kouluilta lähtevät hiihtolenkit		
2.3 Luontoreitit	• ei	
2.4 Retkeilyreitit		
2.4.1 7-veljekslen reitti	• Linjaus kaavassa / ulkoilureittitoimitus	• Nurmijärven kohdalla mahdollinen reitin muutos joka kiertäisi kuntakeskuksen.
2.5 Eräreitit	• ei	
2.6 Vesistöreitit		
2.6.1 Sääksjärvi		

2.6.2 Vantaanjoki	<ul style="list-style-type: none"> • melontareitti vastaavat Vantaanjoen keistyöryhmä / kunnat • ei erillisiä. Mutaanmäen, Parkkimäen ja Kiljavannun ulkoilutiet soveltuvat maastopyöräilyyn • ei, hevostalleilla omat reitinsä. • ei erillisiä • ei 	<ul style="list-style-type: none"> • suunnitteilla
2.7 Maastopyöräilyreitit		
2.8 Ratsastusreitit		
2.9 Koirareitit		
2.10 Moottorikelkkareitit		
3. Ulkoilukeskukset		
3.1 Rinne- ja maastohiihtokeskukset		
3.1.1 Mutaanmäki	<ul style="list-style-type: none"> • ladut vaikeakkoja profiililtaan. Palvelut ? 	
3.1.2 Tornimäki		
3.2 Retkeilykeskukset	<ul style="list-style-type: none"> • ei 	
3.3 Leirintäalueet	<ul style="list-style-type: none"> • ei, paitsi Hyvinkään caravaanareiden alue Sääksjärven uimarannalla 	
3.4 Ulkoilumajat	<ul style="list-style-type: none"> • Rajamäen kehitys • Nurmijärven kunta • Pääkaupunkiseudun partiolaiset • Kenen ? Vapaassa käytössä ? • Kenen ? Vapaassa käytössä ? • Kenen ? Vapaassa käytössä ? 	
3.5 Uimarannat ja uimapaidat	<ul style="list-style-type: none"> • hyppytelineet, kahvio • 	<ul style="list-style-type: none"> • kehittämissuunnitelma yhdessä Hyvinkään kanssa
3.5.1 Sääksin uimaranta / Rajamäki		
3.5.2 Valkjärven uimaranta / Klaukkala		
3.6 Veneylin ja melonnan tukikohdat		
3.6.1 Sääksjärvi	<ul style="list-style-type: none"> • palvelut ? 	
3.6.2 Valkjärvi		
3.6.3 Porkkalanniemen alue		
3.7 Muut		
4. Luonnonsuojelualueet ja luontokohteet	Yhteensä ___ ha	
4.1 Rauhoitetut alueet	<ul style="list-style-type: none"> • 	
4.2 Kansallispuistot	<ul style="list-style-type: none"> • ei 	
4.3 Luonnonpuistot	<ul style="list-style-type: none"> • ei 	
4.4 Muut luontokohteet	<ul style="list-style-type: none"> • opasteet ? esite ? • opasteet ? esite ? 	
4.4.1 Isokallion luontopolku / Rajamäki		
4.4.2 Myllykosken luontopolku / Nurmi-järvi		
5. Muut ulkoilukohteet ja -asiat		
5.1 Kalastusmahdollisuudet	<ul style="list-style-type: none"> • Vantaanjoen virkistyskalastusalueet. Esite 	<ul style="list-style-type: none"> • Myllykoskelle suunnitteilla laavu palvelemaan kalastajia ja melojia
5.1.1 Vantaanjoki		
5.2 Metsästysmahdollisuudet	<ul style="list-style-type: none"> • seurat 	

5.3 Muut	
6. Tiedottaminen ja markkinointi	
6.1 Kartat	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnistuskartat, latukartat ja Vantaanjoen kalastusalue esite
6.2 Opasteet	
6.3 Esitteet ja tiedotteet	<ul style="list-style-type: none"> • Vantaanjoen kalastusalue esite
6.3 Muut	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnalla omat internet-sivunsa. • ulkoilumahdollisuuksien voimakkaampi esilletuonti

Muita kommentteja:

Nurmijärven kunta koostuu useista kuntakeskuksista, joissa kaikissa on jonkintasoisia ulkoilu- ja latureitistöjä. Varsinkin latureittien kunnossapito on hankalaa koneiden siirtelyn takia. Kunta on Helsingin alueen voimakkaasti kasvava alue, jossa vielä mahdollisuuksia reitistöjen ja ulkoilualueiden rakentamiseen.

Ulkoilupaneelista, viedäänkö taulukkoon:

- Ulkoilureittien huolto yhtenäiseksi
- Pyörätie Nurmijärvi - Rajamäki
- Valaistu latu Rajamäen uimahalli - kehityksen maha
- Yhteyslatu asuntoalueille
- Retkeilyalue varustettuna nuotiopaikalla
- Maisemareitit näköalakohteisiin
- Patikkareitti Myllykoskelta Nukarinrantaan

Raportin laatijan nimi ja yhteystiedot: Kalevi Kalliomäki, Nummenkärjentie 2, 05830 Hyvinkää puh. 09-707 3427.